

17/2012

Pikaluottolainsäädännön muuttaminen

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

17/2012

Pikaluottolainsäädännön muuttaminen

11.4.2012

Julkaisun nimi Pikaluottolainsäädännön muuttaminen

Tekijä Pikaluotto 2011 -työryhmä
puheenjohtaja Katri Kummoinen
sihteeri Sofia RajamäkiOikeusministeriön
julkaisu 17/2012
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 17/41/2011 HARE numero OM035:00/2011

ISSN-L	1798-7091		
ISSN (nid.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (nid.)	978-952-259-190-6	ISBN (PDF)	978-952-259-191-3

URN URN:ISBN:978-952-259-191-3
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-191-3>Asia- ja avain-
sanat kuluttajansuoja, luotto, oikeudenkäyntikulut, rahoituspalvelut

Tiivistelmä Mietinnössä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajansuojalain (38/1978) kuluttajaluottoja koskevaa 7 lukua, lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010) sekä korkolain (633/1982) säännöstä lain tahdonvaltaisuudesta. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

Ehdotuksen mukaan asetettaisiin korkokatto eli enimmäiskorko, jota luotonantaja voisi periä luotosta kuluttajalta. Hyvää luotonantotapaa koskevaa säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että hyvän luotonantotavan vastaista olisi myös lisämaksullisen tekstiviesti- tai muun vastaavan viestipalvelun käyttäminen luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiainnissa. Myös luotonantajan velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ehdotetaan täsmennettäväksi ja tiukennettavaksi.

Lisäksi ehdotetaan alennettavaksi vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä niin sanotuissa summaarisissa asioissa. Oikeudenkäyntikulujen enimmäismääristä säädetään oikeusministeriön asetuksessa vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa (1311/2001).

11.4.2012

Publikationens
titel

Ändring av lagstiftningen om snabblån

Författare

Arbetsgruppen Snabblån 2011
ordförande Katri Kummoinen
sekreterare Sofia Rajamäki

Justitieministeri-
ets publikation

17/2012
Betänkanden och utlåtanden

OSKARI nummer

OM 17/41/2011

HARE nummer

OM035:00/2011

ISSN-L

1798-7091

ISSN (häft.)

1798-7091

ISSN (PDF)

1798-7105

ISBN (häft.)

978-952-259-190-6

ISBN (PDF)

978-952-259-191-3

URN

URN:ISBN:978-952-259-191-3

Permanent adress

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-191-3>

Sak- och
nyckelord

konsumentskydd, kredit, rättegångskostnader, finansiella tjänster

Referat

I betänkandet föreslås att 7 kap. om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen (38/1978), lagen om registrering av vissa kreditgivare (747/2010) samt räntelagens (633/1982) bestämmelse om avvikelse från lagen ska ändras. Förslagets huvudsakliga syfte är att minska de skuldproblem som snabblånen förorsakar.

Enligt förslaget ska det sättas ett räntetak, dvs. vilken ränta kreditgivaren högst kan ta ut hos konsumenten för en kredit. Bestämmelsen om god kreditgivningssed föreslås bli kompletterad så att det inte är förenligt med god kreditgivningssed att använda sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid marknadsföring eller beviljande av kredit eller vid annan kommunikation i anslutning till kreditförhållandet. Det föreslås preciseringar och en skärpning också i fråga om kreditgivarens skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet.

Dessutom föreslås att maximibeloppet i fråga om rättegångskostnader som motparten ska dömas att ersätta i s.k. summariska mål sänks. Bestämmelser om rättegångskostnadernas maximibelopp finns i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken (1311/2001).

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 2 päivänä joulukuuta 2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Työryhmän pääasiallisena tavoitteena oli vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen oikeusministeriöstä ja jäseniksi hallitusneuvos Kari Liede oikeusministeriöstä, neuvotteleva virkamies Ulla Karhu työ- ja elinkeinoministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Tarja Kotkavuo valtiovarainministeriöstä, johtaja Anja Peltonen Kuluttajavirastosta, johtava neuvonantaja Erkki Kontkanen Finanssivalvonnasta, kärkeäjätuomari Jyrki Rinnemaa Vantaan käräjäoikeudesta, lakimies Tuomas Majuri Finanssialan Keskusliitto ry:stä, toimitusjohtaja Jari Perko Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry:stä, johtava lakimies Tuula Sario Kuluttajaliitto – Konsumentförbund ry:stä sekä asianajaja Manne Airaksinen Suomen Pienlainayhdistys ry:stä. Työryhmän sihteerinä toimi erityisasiantuntija Sofia Rajamäki oikeusministeriöstä.

Mietinnössä ehdotetaan uudistettaviksi kuluttajansuojalain (38/1978) 7 lukua, lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010), korkolain (633/1982) säännöstä tahdonvaltaisuudesta sekä oikeusministeriön asetusta vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa (1311/2001).

Esityksessä ehdotetaan asetettavaksi korkokatto eli enimmäiskorko, jota luotonantaja voisi periä luotosta kuluttajalta. Korkokatto koskisi muita alle 1 000 euron luottoja kuin hyödykesidonnaisia luottoja.

Säännöstä luotonantajan velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös rahamäärältään pienten luottojen tarjoajilta edellytettäisiin tarkempaa kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimista. Hyvää luotonantotapaa koskevaa säännöstä ehdotetaan puolestaan täydennettäväksi siten, että hyvän luotonantotavan vastaista olisi käyttää luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua.

Vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä niin sanotuissa summaarisissa asioissa ehdotetaan alennettavaksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan vähäisiä tarkistuksia korkolakiin ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annettuun lakiin.

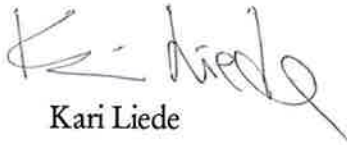
Mietintöön on liitetty Manne Airaksisen eriävä mielipide ja Tuomas Majurin lausuma.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2012

Katri Kummoinen

Kari Liede

Ulla Karhu

Tarja Kotkavuo

Anja Peltonen

Erkki Kontkanen

Jyrki Rinnemaa

Tuomas Majuri

Jari Perko

Tuula Sario

Manne Airaksinen

Sofia Rajamäki

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	13
YLEISPERUSTELUT	14
1 Johdanto	14
1.1 Yleistä	14
1.2 Velkomustuomioita koskevat tilastot	14
1.3 Pikaluotot ulosotossa	16
2 Nykytila	18
2.1 Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö	18
2.1.1 Pikaluottojen tarjontaa koskeva sääntely	18
2.1.2 Maksulaiminlyöntitilanteita koskeva sääntely	19
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	20
2.2.1 Yleistä	20
2.2.2 Ruotsi	20
2.2.3 Norja	21
2.2.4 Tanska	21
2.2.5 Ranska	21
2.2.6 Saksa	22
2.2.7 Hollanti	22
2.3 Nykytilan arviointi	22
2.3.1 Tarve lainsäädäntöuudistuksiin	22
2.3.2 Pikaluotoista luottoaikana aiheutuvat kulut	24
2.3.3 Oikeudenkäyntikulut summaarisissa asioissa	24
2.3.4 Sopimussakot	25
2.3.5 Aluehallintoviraston toimivaltuudet	26
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	27
3.1 Yleistä	27
3.2 Työryhmän ehdottamat muutokset	27
3.2.1 Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi	27
3.2.2 Hintasääntely	28

3.2.3	Pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen	29
3.2.4	Kuluttajalta perittävät tekstiviestikulut	30
3.2.5	Vastapuolen maksettavaksi tuomittavat oikeudenkäyntikulut summaarisissa asioissa	31
3.2.6	Muut ehdotukset	31
3.3	Muut esillä olleet muutokset	32
3.3.1	Pikaluottojen myöntäminen edunvalvonnassa oleville	32
3.3.2	Luotonantajille asetettava erityinen ikäraja	32
3.3.3	Tuntuvan pääomavaatimuksen ja valvontamaksun asettaminen	33
4	Esityksen vaikutukset	34
4.1	Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan	34
4.2	Vaikutukset kuluttajien ja luotonantajien asemaan	34
5	Asian valmistelu	37
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	38
6	Lakiehdotusten perustelut	38
6.1	Kuluttajansuojalaki	38
6.2	Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä	41
6.3	Korkolaki	42
7	Voimaantulo	43
8	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	44
	LIITE A: PIKALUOTTOJA KOSKENEIDEN ASIOIDEN OSUUS SUMMAARISISTA ASIOISTA VUONNA 2011	46
	LIITE B: ESIMERKKEJÄ LUOTTOJEN ENIMMÄISHINNOISTA VAIHTOEHTO II:N MUKAAN	47
	LIITE C: VERTAILUTAUUKKO PERINTÄ- JA OIKEUDENKÄYNTIKULUJEN ENIMMÄIS-MÄÄRISTÄ	48
	LAKIEHDOTUKSET	49
	RINNAKKAISTEKSTIT	54
	ASETUSLUONNOS	61
	LAGFÖRSLAG	52
	PARALLELLTEXT	67
	FÖRORDNINGSUTKAST	54
	SAMMANDRAG	55
	ERIÄVÄ MIELIPIDE	56
	LAUSUMA	85

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajaluottoja koskevaa kuluttajansuojalain 7 lukua, lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä korkolain säännöstä lain tahdonvaltaisuudesta. Lisäksi ehdotetaan muutoksia oikeusministeriön asetukseen, joka koskee vastapuolen maksettavaksi tuomittavia oikeudenkäyntikuluja niin sanotuissa summaarisissa asioissa. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

Esityksessä ehdotetaan asetettavaksi korkokatto eli enimmäiskorko, jota luotonantaja voisi periä luotosta kuluttajalta. Korkokatto koskisi muita alle 1 000 euron suuruisia luottoja kuin hyödykesidonnaisia luottoja. Muutoksella pyritään siihen, että kuluttaja saisi pientä rahaluottoa nykyistä kohtuullisemmin ehdoin. Uudistuksen oletetaan myös merkittävästi vähentävän nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjontaa.

Säännökseen luotonantajan velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ehdotetaan täsmennyksiä ja tiukennuksia. Muutoksen tarkoituksena on vähentää velkaongelmia edellyttämällä myös pienten luottojen tarjoajilta nykyistä tarkempaa kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimista. Hyvää luotonantotapaa koskevaa säännöstä ehdotetaan puolestaan täydennettäväksi siten, että hyvän luotonantotavan vastaista olisi käyttää luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiointissa lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua. Tältä osin tavoitteena on poistaa maksullisiin tekstiviestipalveluihin liittyneet erityyppiset ongelmat.

Vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä niin sanotuissa summaarisissa asioissa ehdotetaan alennettavaksi. Tavoitteena on, että velallisen maksettavaksi tuomittavat oikeudenkäyntikulut vastaisivat nykyistä paremmin haastehakemuksen laatimisesta aiheutuvaa työmäärää ja kustannuksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kolmen kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta, lukuun ottamatta lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotetun korkokattosäännöksen vahvistamisen ja voimaantulon väliin ehdotetaan puolestaan jätettäväksi kolmea kuukautta jonkin verran pitempi aika. Muutokset sopimusoikeudellisissa säännöksissä vaikuttaisivat pääsääntöisesti vain lakien voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

Oikeusministeriön asetukseen ehdotettavien muutosten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Asetusta sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen vireille tulleisiin asioihin.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Niin sanottuja pikaluottoja eli summaltaan pieniä, lyhytaikaisia, internetissä tai tekstiviestillä tehtävän lainahakemuksen perusteella myönnettäviä vakuudettomia kulutusluottoja on ollut markkinoilla tiettävästi vuodesta 2005 lukien. Pikaluottomarkkinat ovat tänä aikana kasvaneet voimakkaasti, ja uusia toimijoita on tullut markkinoille myös ai-
van viime vuosina. Kun syksyllä 2005 pikaluottoyrityksiä oli yritys- ja yhteisötietojärjestelmän perusteella noin 20 ja syksyllä 2007 tiettävästi noin 50, tällä hetkellä aluehal-
lintoviraston luotonantajarekisteriin on rekisteröity jo noin 80 pikaluottoyritystä.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2010 pikaluottoja myönnettiin lähes 1,2 miljoonaa kappaletta. Myönnettyjen luottojen yhteismäärä oli 244 miljoonaa euroa, ja luotoista maksettujen erilaisten kulujen yhteismäärä oli yhteensä alle 64 miljoonaa euroa. Pikaluottoon kohdistuvat kulut muodostivat siis keskimäärin 26 prosenttia myönnetystä lainapääomasta takaisinmaksuajan ollessa noin 30 päivää ja keskimääräisen pikaluoton suuruuden ollessa noin 206 euroa.

Vuonna 2011 otettujen pikaluottojen määrä kasvoi entisestään: uusia lainoja myönnettiin yhteensä noin 1,4 miljoonaa kappaletta. Myönnettyjen luottojen yhteismäärä oli noin 322 miljoonaa euroa, ja luotoista maksettujen erilaisten kulujen yhteismäärä oli noin 79 miljoonaa euroa. Vuonna 2011 pikaluottoon kohdistuvat kulut muodostivat siis keskimäärin 25 prosenttia myönnetystä lainapääomasta takaisinmaksuajan ollessa 33 päivää ja keskimääräisen pikaluoton suuruuden ollessa 228 euroa.

Pikaluotot ovat jäljempänä kuvatuin tavoin aiheuttaneet kasvavassa määrin velkaongelmia, ja hallitusohjelmassa onkin edellytetty pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön tiukentamista (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011 s. 26; jäljempänä *hallitusohjelma*).

1.2 Velkomustuomioita koskevat tilastot

Asiakastieto Oy:n (jäljempänä *Asiakastieto*) luottotietorekisterin tietojen mukaan yksityishenkilöihin kohdistuneet tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän velkomustuomiot ovat lisääntyneet viime vuosina siten, että kun vuonna 2005 kyseisen ryhmän tuomioita annettiin runsaat 20 000 kappaletta ja vuonna 2008 vajaat 80 000 kappaletta, vuonna 2011 vastaava luku oli jo lähes 180 000. Kaikkiaan yksityishenkilöi-

hin kohdistuneita velkomustuomioita annettiin Asiakastiedon tilastojen mukaan viime vuonna yli 280 000, kun vuonna 2005 tuomioiden kokonaismäärä oli alle 110 000 ja vuonna 2008 alle 170 000.

Vuonna 2008 yksityishenkilöihin kohdistuneista tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän vajaasta 80 000 velkomustuomiosta noin 52 000 eli noin 65 prosenttia koski alle 1 000 euron saatavia. Vuonna 2011 tällaisten tuomioiden määrä kaikkiaan 180 000 tuomiosta oli 130 000 eli yli 70 prosenttia. Näistä tuomioista noin 45 prosenttia kohdistui alle 30-vuotiaisiin.

Vuonna 2005 yksityishenkilöihin kohdistuneista tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän velkomustuomioista alle 3 000 kappaletta koski alle 300 euron saatavia. Vuonna 2010 tällaisia pieniä saatavia koskevia velkomustuomioita annettiin 50 000, ja tuomiot kohdistuivat noin 22 000 henkilöön. Vuonna 2011 näitä tuomioita annettiin jo lähes 82 000, ja ne kohdistuivat yli 34 000 henkilöön. Vuonna 2011 uusia pienistä luotoista johtuvia maksuhäiriöitä tuli siis noin 2,4 kappaletta henkilöä kohden. Asiakastiedon arvion mukaan tällaiset alle 300 euron saatavia koskevat tuomiot johtuvat pääasiassa maksamattomista pikaluotoista.

Vuonna 2005 näistä alle 300 euron saatavia koskevista tuomioista 1 200 eli noin 40 prosenttia kohdistui alle 30-vuotiaisiin. Vuonna 2011 tuomioista yli 41 000 eli noin puolet kohdistui alle 30-vuotiaisiin siten, että alle 25-vuotiaisiin kohdistuneiden tuomioiden osuus näistä oli noin 70 prosenttia.

Asiakastiedon tilastojen mukaan tammikuussa 2012 yhteensä noin 330 000 henkilöllä oli luottotietorekisterissä voimassa oleva maksuhäiriömerkintä. Näistä noin 3 500 henkilöllä eli noin 1 prosentilla oli maksuhäiriömerkintä yksinomaan oletetun maksamattoman pikaluoton eli alle 300 euron tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmään kuuluvan tuomion johdosta, kun taas noin 64 000 henkilöllä eli 20 prosentilla oli sekä pikaluotoista johtuvia että muita merkintöjä.

Alle 300 euron tili- ja kertaluottoja sekä rahoitusyhtiösaatavia koskevia velkomustuomioita ja niistä johtuvia maksuhäiriömerkintöjä tarkasteltaessa on huomattava, että ryhmään kuuluu myös muita luottoja kuin pikaluottoja, mikä tarkoittaa sitä, että alle 300 euron saatavia koskevissa velkomustuomioissa voi olla mukana muitakin kuin pikaluottoja koskevia tuomioita. Samanaikaisesti on oletettavaa, että yli 300 euron saatavia koskevissa velkomustuomioissa on maksamattomista pikaluotoista johtuvia asioita. Käsitystä puoltaa ensinnäkin se, että useat pikaluottoyritykset tarjoavat myös yli 300 euron suuruisia luottoja. Toiseksi osassa velkomustuomioita tuomitaan samalla kerralla maksettavaksi pikaluottojen ohella muitakin saatavia taikka useampia alle 300 euron pikaluottoja siten, että pääomien yhteismäärä ylittää 300 euroa, jolloin nämä tuomiot ovat rajautuneet pikaluotoiksi oletettujen velkomustuomioiden ryhmän ulkopuolelle.

Suomen Pienlainayhdistys ry:n näkemyksen mukaan esitetyt arviot pikaluottoja koskevien velkomustuomioiden määrästä ovat virheellisiä. Yhdistyksen mukaan pikaluottoja koskevien velkomustuomioiden määrä on vuonna 2011 ollut arvioitua pienempi, korkeintaan 50 000–60 000 tuomiota.

Kysyttäessä kärjäoikeuksilta arviota siitä, mikä oli vuonna 2011 pikaluottoja koskeneiden asioiden osuus kaikista summaarisista asioista, esitetyt arviot vaihtelivat 25 prosentista 70 prosenttiin liitteestä A ilmenevin tavoin. Kyselyyn vastasi 19 kärjäoikeutta, joihin saapuneiden summaaristen asioiden osuus kaikista kärjäoikeuksiin vuonna 2011 saapuneista summaarisista asioista oli noin 80 prosenttia.

Lisäksi Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan ja Vantaan kärjäoikeudessa seurattiin viikolla 11/2012 sitä, kuinka suuri osa vireille tulleista summaarisista asioista koski pikaluottoja. Pirkanmaan kärjäoikeuteen saapuneista asioista pikaluottoja koskevia asioita oli noin 45 prosenttia (229 asiaa 509 asiasta), Pohjois-Karjalan kärjäoikeudessa noin 45 prosenttia (52 asiaa 115 asiasta) ja Vantaan kärjäoikeudessa noin 50 prosenttia (163 asiaa 325 asiasta). Asia katsottiin pikaluottoja koskevaksi, jos haastehakemus koski yksinomaan pikaluottoja tai jos haastehakemuksessa pääomaltaan suurin saatava oli pikaluotto. Huomioon ei sen sijaan otettu haastehakemuksia, joissa perittävänä oli pikaluottojen ohella muita saatavia, jos pääomaltaan suurin saatava oli muu kuin pikaluotto.

Kärjäoikeuksista saadut arviot ja seurannan tulokset ovat luonnollisesti vain suuntaa-antavia, mutta niistä on pääteltävissä, että Asiakastiedon arvio pikaluottoja koskevien velkomustuomioiden määrästä on oikeansuuntainen.

1.3 Pikaluotot ulosotossa

Tarkemman tiedon saamiseksi maksamattomista pikaluotoista tarkasteltiin ulosottorekisteristä sellaisia vuonna 2011 vireille tulleita ryhmään ”muu yksityisoikeudellinen saatava” kuuluvia ulosottoasioita, joissa hakijana oli luotonantajarekisteriin merkitty luotonantaja. Kun tarkastelu kohdistettiin niihin luotonantajiin, joiden tiedetään tarjoavan pääasiassa pikaluottoja, saatiin vuonna 2011 vireille tulleiden asioiden lukumääräksi yhteensä noin 15 000. Näissä asioissa perittävänä olevien pääomien ja korkosaatavien yhteenlaskettu määrä oli noin 3,5 miljoonaa euroa, kulujen määrä yli 900 000 euroa ja oikeudenkäyntikulujen määrä noin 3,3 miljoonaa euroa.

Saatavien suuruuden lisäksi tutkittiin velallisten ikäjakaumaa näissä asioissa. Vuonna 2011 asioista noin 3 prosenttia kohdistui henkilöihin, jotka vireilletulovuonna täyttivät 18–19 vuotta, ja noin 46 prosenttia henkilöihin, jotka vireilletulovuonna täyttivät 20–29 vuotta. Vastaavat luvut olivat 30–39-vuotiaiden ikäryhmässä noin 20 prosenttia, 40–49-vuotiaiden ikäryhmässä noin 15 prosenttia, 50–59-vuotiaiden ryhmässä noin 10 prosenttia ja vähintään 60-vuotiaiden ryhmässä vajaat 5 prosenttia. Lähes puolet tarkastelun kohteena olleista ulosottoon vuonna 2011 vireille tulleista asioista kohdistui siis alle 30-vuotiaisiin. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että kaikista vuonna 2011 vireille tulleista yksityishenkilöitä koskevista ulosottoasioista alle 30-vuotiaisiin kohdistuneiden asioiden osuus oli noin 20 prosenttia.

Ulosottorekisteristä saatujen tietojen tarkasteluun liittyy kuitenkin eräitä puutteita, joiden vuoksi saaduista luvuista ei voida tehdä kuin suuntaa-antavia päätelmiä. Merkittäv in puute on se, että kokonaisluvuista puuttuvat kokonaan ne ulosotossa perittävänä olevat pikaluottoihin liittyvät saatavat, jotka on myyty perintätoimistoille. Sen selvittä-

miseksi, kuinka merkittävä vaikutus tällä seikalla on vireille tulleiden asioiden kokonaismääriin, tarkasteltiin erillishakuna ulosottorekisteristä asioita, joissa hakijana on tiettävästi yksinomaan tietyltä pikaluottoyritykseltä ostettujen pikaluottosaatavien perintään keskittynyt perintätoimisto. Ilmeni, että yksin tällä perintätoimistolla oli vuonna 2011 vireille tulleita asioita noin 10 000 kappaletta, pääomaa ja korkosaatavia perittävänä noin 4,9 miljoonaa euroa, kuluja perittävänä noin 2,3 miljoonaa euroa ja oikeudenkäyntikuluja perittävänä noin 2,3 miljoonaa euroa. Näin ollen voidaan olettaa, että kokonaisluvut olisivat huomattavan paljon suurempia, jos laskelmissa olisivat mukana myös ne yritykset, joiden saatavat on myyty perintätoimistoille.

Vaikka ulosotossa perittävänä olevien pikaluottojen kokonaismääristä ei mainittujen puutteiden johdosta olekaan saatavissa tietoa, ulosottorekisteritiedoista käy ilmi, että pikaluotoissa erilaisten kulujen määrä maksuviivästystilanteissa on huomattava suhteessa alkuperäiseen pääomaan. On myös todennäköistä, että kulujen määrä on alun perin, siis ennen asian vireilletuloa ulosotossa, ollut vielä suurempi. Tämä johtuu siitä, että voimassaolevan lain mukaan velkojalla on oikeus kohdistaa velallisen mahdolliset osasuoritukset ensin perintäkuluihin ja vasta sen jälkeen pääomaan ja korkokuluihin. Jos siis velallinen on kyennyt maksamaan luotonantajan saatavia osaksi takaisin, nämä suoritukset on voitu kohdistaa perintä- ja muihin kuluihin pääoman sijaan.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö

2.1.1 Pikaluottojen tarjontaa koskeva sääntely

Pikaluottoja ja muita kuluttajaluottoja koskevia säännöksiä on uudistettu kahdessa vaiheessa, vuosina 2009 (844/2009; HE 64/2009 vp) ja 2010 (746/2010; HE 24/2010 vp). Uudistukset ovat pääasiassa kohdistuneet kuluttajansuojalain (38/1978) 7 lukuun, johon keskeisimmät pikaluottoja ja muita kuluttajaluottoja koskevat säännökset sisältyvät.

Kuluttajaluottoja koskevat 7 luvun säännökset perustuvat pitkälti kulutusluottodirektiivin (2008/48/EY) säännöksiin, mutta direktiivistä poiketen ne on ulotettu koskemaan pääsääntöisesti myös pieniä, alle 200 euron suuruisia luottoja. Luvussa säädetään muun muassa elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuuksista, luottosopimuksen tekemisestä ja varojen luovuttamisesta, luottosopimuksen peruuttamisesta, kuluttajan oikeudesta saada tietoja luottosopimuksen kuluessa, luoton takaisinmaksusta sekä luottosopimuksen päättymisestä. Luvussa säädetään myös hyvästä luotonantotavasta sekä luotonantajien velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ja todentaa lainanhakijan henkilöllisyys huolellisesti. Luvun säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, Kuluttajavirasto ja sen alaisina piirihallintoviranomaisina aluehallintovirastot sekä Finanssivalvonta silloin, kun luotonanto liittyy Finanssivalvonnan valvomaan toimintaan.

Edellä mainittujen säännösten lisäksi pikaluottoihin sovelletaan rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyyntiä koskevaa kuluttajansuojalain 6 a lukua, jolla on pantu täytäntöön rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivi (2002/65/EY). Luvussa säädetään muun muassa ennakotiedoista, jotka kuluttajalle on annettava elinkeinonharjoittajasta, rahoituspalvelusta, etäsoituksesta ja oikeussuojakeinoista. Pikaluottojen kannalta keskeisiä säännöksiä sisältyy myös muun muassa kuluttajansuojalain markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa koskevaan 2 lukuun ja sopimusehtojen sääntelyä koskevaan 3 lukuun.

Korkolakiin (633/1982) tai muualle lainsäädäntöön ei sisälly varsinaista luottoaikaisia kustannuksia koskevaa hintasääntelyä. Luottokustannusten kohtuullisuutta voidaan kuitenkin arvioida kuluttajansuojalain 4 lukuun sisältyvän kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan sääntelyn nojalla. Viime kädessä kohtuuttoman suurten luottokustannusten periminen voi täyttää myös rikoslain (39/1889) 36 luvun 6 §:ään sisältyvän kiskonnan tunnusmerkistön.

Pikaluottoja koskeva elinkeino-oikeudellinen sääntely sisältyy lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010). Laissa säädetään edellytyksistä, jotka pikaluottoja tarjoavien yritysten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien luotonantajien on täytettävä, jotta ne voidaan rekisteröidä Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään luotonantajarekisteriin ja jotta ne siis voivat tarjota kuluttajaluottoja. Lisäksi lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sisältyy säännöksiä muun muassa yritysten valvonnasta

ja aluehallintoviraston käytettävissä olevista pakkokeinoista. Aluehallintoviraston tulee kieltää kuluttajaluottojen tarjoaminen, jota harjoitetaan lain vastaisesti ilman rekisteröintiä. Varoituksen aluehallintovirasto voi puolestaan antaa esimerkiksi silloin, kun luotonantaja laiminlyö huolehtia siitä, että toimintaa harjoitetaan lainmukaisesti. Jos tällaiset laiminlyönnit ovat vakavia tai jos ne annetusta varoituksesta huolimatta toistuvat, aluehallintovirasto voi kieltää osaksi tai kokonaan luotonantajan toiminnan määrääjäksi, kuitenkin enintään kuudeksi kuukaudeksi.

2.1.2 Maksulaiminlyöntitilanteita koskeva sääntely

Jos kuluttaja viivästyy pikaluoton tai muun kuluttajaluoton maksamisessa, hänen maksettavakseen saattaa tulla joukko muita kuluja. Näitä ovat esimerkiksi viivästyskorkokulut sekä perintä- ja oikeudenkäyntikulut.

Kuluttajaluotoista perittävistä viivästyskoroista säädetään korkolaissa. Säännökset ovat kuluttajan hyväksi pakottavia. Lain pakottavuuden kiertämisen estämiseksi lakiin sisältyy säännös, jonka mukaan jos velallinen näissä tapauksissa on viivästyksen varalta sitoutunut viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi maksamaan provisiota, palkkiota tai vastaavaa toistuvaa suoritusta, sitoumus on tehoton siltä osin kuin viivästyskoron ja mainitun suorituksen yhteenlaskettu määrä ylittää laissa säädetyn enimmäisviivästyskoron.

Perintäkuluista ja niiden enimmäismääristä säädetään laissa saatavien perinnästä (perintälaki; 513/1999), jota sovelletaan yleislakina myös pikaluottojen perintään. Perintälain muutostarpeita on pohdittu oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmässä, joka antoi mietintönsä joulukuussa 2011 (Mietintöjä ja lausuntoja 54/2011). Mietinnössään työryhmä ehdotti muun muassa hyvän perintätavan sisällön täsmentämistä ja sen noudattamisen tehostamista sekä perintäkuluille säädettyjen enimmäismäärien tarkistamista. Työryhmä ehdotti lakiin myös uutta säännöstä velallisen oikeudesta pyytää perintälain mukaisen perinnän keskeyttämistä ja asian siirtämistä oikeudelliseen perintään samoin kuin säännöstä, jonka mukaan perinnässä kertyneet varat olisi kohdennettava ensisijaisesti perittävälle saatavalle ja vasta sen jälkeen perintäkuluille.

Maksamattoman saatavan periminen ulosottoteitse edellyttää pääsääntöisesti sitä, että velkojalla on saatavasta täytäntöönpanoperuste eli käräjäoikeuden tuomio. Jos saatava on selvä ja riidaton, sitä koskeva asia voidaan käsitellä käräjäoikeudessa niin sanotussa summaarisessa menettelyssä. Summaarinen menettely on täysimittaista tuomioistuinprosessia nopeampi ja kevyempi, ja se aloitetaan laatimalla suppea haastehakemus, jossa ilmoitetaan vaatimukset ja ne perusteet, joihin vaatimus välittömästi perustuu. Jos vastaaja ei vastaa haasteeseen tai esitä perustetta kiistämislleen tai jos hän kiistämisenä tueksi vetoaa sellaiseen perusteeseen, jolla ei selvästi ole vaikutusta asian ratkaisemiseen, kanne hyväksytään yksipuolisella tuomiolla. Siltä osin kuin kantaja on luopunut kanteesta tai se on selvästi perusteeton, kanne hylätään tuomiolla. Muussa tapauksessa asian käsittelyä jatketaan joko kirjallisesti tai suullisesti.

Summaaristen asioiden oikeudenkäyntikulujen enimmäismääristä säädetään oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:n nojalla annetussa oikeusministeriön asetuksessa (oike-

usministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa; 1311/2001). Asetuksen 3 §:n mukaan vastaajan maksettavaksi vaaditut oikeudenkäyntikulut tuomitaan vaatimuksen mukaisesti. Jos velan pääoma on enintään 250 euroa, kulukorvauksen perustaksa on 134 euroa. Jos velan pääoma on suurempi tai jos kyseessä on häätö, perustaksa on 168 euroa. Jos asia on tavanomaista vaativampi, noudatetaan korkeita taksoja, jotka ovat vastaavasti 218 ja 258 euroa. Lisäksi edellä mainittuihin kuluihin lisätään vaadittaessa kantajalta perittävä oikeudenkäyntimaksu. Jos kantaja panee kanteen vireille toimittamalla haastehakemuksen suoraan kärjäoikeuden tietojärjestelmään eli käyttämällä joko niin sanottua Santra-yhteyttä tai täyttämällä haastehakemuksen oikeushallinnon sähköisellä asiointisivustolla, oikeudenkäyntimaksun suuruus on 60 euroa. Muussa tapauksessa, eli toimitettaessa haastehakemus kärjäoikeudelle esimerkiksi paperilla tai sähköpostilla, oikeudenkäyntimaksu on 80 euroa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.2.1 Yleistä

Missään EU-maassa ei tiettävästi ole sääntelyä, jolla nimenomaisesti kiellettäisiin pika-luottojen tyyppisten pienten ja lyhytaikaisten luottojen tarjoaminen. Joidenkin maiden lainsäädäntöön sisältyy kuitenkin muita elementtejä, jotka käytännössä johtavat siihen, ettei senkaltaisia luottoja ole juuri tarjolla. Esimerkiksi Saksan siviililaissa (Bürgerliches Gesetzbuch) säädetyn yli 200 euron suuruisiin kuluttajaluottosopimuksiin liittyvän allekirjoitusvaatimuksen (491 ja 492 §) johdosta luottojen tarjoaminen esimerkiksi internetin välityksellä on nykyisin hyvin poikkeuksellista. Allekirjoitusvaatimus olisi tosin mahdollista täyttää myös niin sanotulla sähköisellä allekirjoituksella, mutta saadun tiedon mukaan sähköiset allekirjoitukset eivät ole Saksassa vielä yleisesti käytössä.

EU:n komission teettämän korkosääntelyä koskevan selvityksen (Study on interest rate restrictions in the EU, Final Report, September 2010) mukaan 14 EU-maassa on ainakin jonkinlaista sääntelyä sopimusaikaisen koron enimmäismäärästä. Kolmessa maassa (Irlanti, Kreikka, Malta) säädetään absoluuttisesta katosta eli kiinteästä vuotuisesta korosta, kun taas 11 maassa (Belgia, Espanja, Hollanti, Italia, Portugali, Puola, Ranska, Saksa, Slovakia, Slovenia, Viro) on joko lainsäädännön tai vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella käytössä suhteellinen korkokatto eli esimerkiksi keskimääräiseen markkina-korkoon tai peruskorkoon sidottu katto.

2.2.2 Ruotsi

Ruotsissa ei ole säädetty yleisestä korkokatosta. Sen sijaan Ruotsin kuluttajaluottolain (konsumentkreditlagen 2010:1846) 18 §:n mukaan luotonottaja on velvollinen koron sijasta tai sen lisäksi maksamaan erillisiä lainakuluja (maksut) vain, jos siitä on sovittu

ja jos kulut tosiasiassa vastaavat luotonantajalle luotosta aiheutuneita kuluja. Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tarkoituksena on ollut rajoittaa luotonantajan mahdollisuuksia periä korkoa maksujen muodossa (Prop.1991/92:83 s. 53). Ruotsin markkinaoikeus (Marknadsdomstolen) on säännöksen tulkintaa koskevissa pikaluottoihin liittyvissä ratkaisuissaan 2008:3 ja 2009:34 pitänyt kohtuuttomana sopimusehtoa, jonka mukaan pikaluotosta peritään kuluna tietty vakioprosenttiosuus luoton määrästä, jollei summa tosiasiassa vastaa juuri kyseisestä lainasta aiheutuneita kuluja. Ratkaisussa 2009:34 markkinaoikeus on ottanut myös yksityiskohtaisemmin kantaa siihen, mitä eriä kuluttajalta ei saa kulujen muodossa kuitenkaan periä. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi luottotappiot, markkinointikulut ja tilavuokrat.

2.2.3 Norja

Norjan laissa ei säädetä nimenomaisesta korkokatosta, eikä Norjassa ole myöskään erityistä sääntelyä luoton juoksuaikaisista kuluista.

2.2.4 Tanska

Tanskan lainsäädännössä ei ole asetettu nimenomaista korkokattoa luoton juoksuajalle, eikä myöskään luottoaikaisia kuluja ole laissa nimenomaisesti rajoitettu. Komission teettämän korkosääntelyä koskevan selvityksen mukaan kysymys korkokaton asettamisesta on noussut Tanskassa esiin osin pikaluottojen vuoksi, mutta tiettävästi lainsäädäntötoimiin ei ole toistaiseksi ryhdytty.

2.2.5 Ranska

Ranskassa luoton todellinen vuosikorko saa lain mukaan olla enintään 33 prosenttiyksikköä suurempi kuin samantyyppisestä luotosta peritty keskimääräinen korko. Aikaisemmin samantyyppinen luotto määriteltiin luoton käyttötarkoituksen ja suuruuden mukaan, mutta 1.5.2011 tehdyn uudistuksen jälkeen luoton käyttötarkoituksella ei ole enää merkitystä, vaan luotot jaetaan pelkästään niiden suuruuden mukaan kolmeen luokkaan. Nämä luokat ovat alle 3 000, 3 000–6 000 sekä yli 6 000 euron suuruiset luotot. Keskimääräisen koron määrittää Ranskan keskuspankki kolmesti vuodessa edeltävän neljän kuukauden aikana luotoista perittyjen korkojen perusteella.

2.2.6 Saksa

Saksassa enimmäiskorkoa ei ole asetettu laissa, mutta vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan korko saa olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin vastaavantyyppisistä luotoista peritty keskimääräinen korko tai 12 prosenttiyksikköä yli tämän keskimääräisen koron. Jos vastaavantyyppisen luoton keskimääräinen korko on siis yli 12 prosenttia, ylin sallittu korko määräytyy jälkimmäisen periaatteen mukaan. Saksan keskuspankki julkaisee kuukausittain eri luottotyyppien keskimääräisen koron EU-tilastojen pohjalta. Kotitalouksille tarjottavissa luotoissa erotellaan toisistaan asuntoluotot ja kulutusluotot, ja jälkimmäinen luokka jaotellaan kolmeen alaluokkaan luottosopimuksen keston mukaan (alle 1 vuosi, 1–5 vuotta, yli 5 vuotta).

2.2.7 Hollanti

Hollannissa korkokatosta säädetään rahoitustoiminnan valvonnasta annetun lain nojalla annetulla asetuksella (asetus rahoitustoimintaa harjoittavan yrityksen johtamisen valvonnasta). Asetuksen mukaan luottomaksut saavat ylittää kaikissa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä liiketoimissa sovellettavan laillisen koron (tällä hetkellä 4 prosenttia) enintään 12 prosenttiyksiköllä. Luotoissa enimmäiskorko on siis tällä hetkellä 16 prosenttia. Asetus sisältää säännöksiä myös luottomaksujen laskemisesta.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Tarve lainsäädäntöuudistuksiin

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on ollut voimassa vasta hieman yli vuoden, ja on vielä liian varhaista arvioida uudistuksen pitkän ajan vaikutuksia. Tähän mennessä saadun kokemuksen nojalla voidaan kuitenkin jo todeta, että pikaluottoihin liittyvät velkaongelmat eivät ole olennaisesti vähentyneet. Uudistetut säännökset eivät näyttäisi myöskään merkittävästi johtaneen siihen, että pikaluottojen tarjoajat harkitsisivat aiempaa tarkemmin luoton myöntämistä taikka että kuluttajat osaltaan harkitsisivat tarkemmin luoton ottamista saamiensa tietojen perusteella. Päinvastoin myönnettyjen pikaluottojen määrä ja niihin liittyvien velkomustuomioiden määrä on uudistustenkin jälkeen kasvanut. Ylipäätään pieniin luottoihin liittyvien velkomustuomioiden määrä on 1 jaksossa ilmenevällä tavalla kasvanut erittäin voimakkaasti vuodesta 2005 lähtien, ja määrä on edelleen kasvussa.

Lisäksi on huomattava, että velkomustuomioiden määrä ei kerro aiheutuneiden velkaongelmien koko laajuutta. Osa veloista ei päädy oikeudelliseen perintään sen johdosta, että esimerkiksi velkaa ottaneen nuoren vanhempi tai muu lähisukulainen maksaa velan, taikka siksi, että luotonantaja arvioi velallisen lopullisesti maksukyvyttömäksi. Poikkeuksellista ei ole sekään, että pikaluottovelka maksetaan takaisin uudella pikaluotolla.

Selvää on, että pikaluotot ovat vain yksi syy kuluttajille aiheutuvien velkaongelmien lisääntymiseen. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksen (Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaat 2010 – velkajärjestely tuomioistuimessa vai muu apu?) mukaan nykyisin yli puolella talous- ja velkaneuvonnan asiakkaista pääosa veloista koostuu paitsi pikaluotoista myös muista kulutusluotoista sekä maksamattomista laskuista.

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2011 lopussa kotitalouksien luottokanta oli kaikkiaan 109,7 miljardia euroa. Tästä kulutusluottojen osuus opintolainat mukaan lukien oli noin 16 miljardia euroa, josta pikaluottojen osuus oli puolestaan noin 98,4 miljoonaa euroa. Vaikka siis pikaluottojen osuus kaikista myönnettyistä kulutusluotoista ja siten myös niiden vaikutus yleiseen velkaantumiskehitykseen on vähäinen, merkillepantavaa on, että pikaluottoja koskevien asioiden osuus käräjäoikeuksissa käsiteltävistä summaarisista velkomusasioista on edellä todetuin tavoin huomattava.

Velkaongelmien kannalta pikaluottoihin liittyy lisäksi eräitä huolestuttavia erityispiirteitä. Ensinnäkin helpon ja nopean saatavuutensa sekä lyhyen laina-ajan vuoksi pikaluotot ovat omiaan aiheuttamaan kuluttajille velkakierreongelmia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan velkakierteitä aiheutuu joko yksinomaan pikaluotoista siten, että määrättyyn tarpeeseen otettu pikaluotto maksetaan pois suuremmalla pikaluotolla, taikka siten, että pikaluotolla pyritään paikkaamaan laskujen ja muiden lainojen takaisinmaksuun liittyviä ongelmia (Kati Rantala: Vippikierteen muotokuva; Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 24/2012). Omakohtaiset tai lähipiirissä olevien henkilöiden velkakierreongelmat mainittiin myös useassa valtionhallinnon kansalaisfoorumiin lähetetyssä pikaluottoja koskevassa kannanotossa (ks. keskustelusta jäljempänä 5 jaksossa).

Toinen pikaluottoihin liittyvä erityispiirre on, että ulosottorekisteritiedoista ja Asiakastiedon tilastoista ilmenevin tavoin pikaluottojen ja niihin liittyvien kulujen takaisinmaksuvaikeudet koskevat erityisesti nuoria kuluttajia, ja kaikkein voimakkainta velkaantuminen on Asiakastiedon tilastojen mukaan alle 25-vuotiaiden nuorten ryhmässä. Kokeimmimpien ja siten erityisen haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien ylivelkaantuminen ja siitä aiheutuvat negatiiviset seurannaisvaikutukset eritoten puoltavat aiempaa tiukempia lainsäädäntötoimia.

Yksi syy pikaluotoista aiheutuneiden velkaongelmien pahenemiseen on se, että osa alan yrityksistä ei noudata luotonannossaan lain säännöksiä. Lainsäädännön noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä ongelmia ei ole myöskään valvonnallisin keinoin saatu merkittävästi poistettua, minkä voidaan arvioida johtuvan osittain valvontaviranomaisten puutteellisista resursseista. Velkomustuomioiden voimakas kasvu viittaa kuitenkin siihen, että nykyinen lainsäädäntö ei täysimääräisestikään noudatettuna tarjoa riittävän tehokkaita keinoja vähentää pikaluottoihin liittyviä velkaongelmia ja ettei siten edes valvontaresurssien tuntuva lisääminen pelkästään riitä, vaan että lainsäädännön tiukentaminen on välttämätöntä.

2.3.2 Pikaluotoista luottoaikana aiheutuvat kulut

Pikaluotoista kuluttajille aiheutuvia ongelmia ovat omiaan lisäämään luoton usein melko korkea hinta sekä se, että kuluttajan edellytetään maksavan luotto takaisin kertaerässä lyhyen ajan kuluttua luoton saamisesta. Perinteisestä tavasta poiketen luoton hinta ilmoitetaan koron sijasta yleensä käsittely- ja toimituskustannuksina. Näiden kustannusten lisäksi useat pikaluottoyritykset perivät kuluttajilta tekstiviestikuluja lainan hakemisesta ja lopullisen lainapäätöksen tekemisestä. Tällaiset ylimääräiset, puhelinlaskulla perittävät kulut ovat omiaan vaikeuttamaan kokonaiskuvan saamista siitä, mitä luotto kuluttajalle tosiasiasa maksaa.

Luotonantajien lisämaksullisiin tekstiviestipalveluihin on liittynyt Kuluttajaviraston saamien yhteydenottojen perusteella myös muuntyyppisiä ongelmia. Kuluttajavirastolle on ilmoitettu esimerkiksi tapauksista, joissa kuluttajalle on tarjottu luottoa ja kuluttaja on sitä lisämaksullisella tekstiviestillä hakenutkin, minkä jälkeen hänelle on ilmoitettu teknisestä häiriöstä tai siitä, ettei juuri haetun suuruisa summaa voida myöntää, vaan että luoton saamisen edellytyksenä on uuden viestin lähettäminen. Joissakin tapauksissa lopputuloksena on ollut useiden kymmenien eurojen maksu tekstiviestipalveluista ilman, että kuluttaja edes olisi saanut hakemaansa lainaa. Lisämaksullisia tekstiviestipalveluita käytetään pikaluotoissa yleisesti myös ennen luoton erääntymistä tapahtuvaan eräpäivän siirtämiseen, mistä perittävät maksut voivat olla tuntuvia siitä huolimatta, että eräpäivää siirretään vain lyhyeksi ajaksi.

2.3.3 Oikeudenkäyntikulut summaarisissa asioissa

Pikaluottoihin ja muihin pieniin luottoihin liittyvien velkaongelmien vähentämiseksi riittävää ei ole tarkastella vain luottoaikaisia kuluja. Tämä johtuu siitä, että maksulaiminlyönnistä aiheutuvat kulut, kuten oikeudenkäyntikulut, ovat pikaluotoissa ja muissa alkuperäiseltä pääomaltaan pienehköissä saatavissa suhteellisesti hyvin suuria, ja usein juuri ne johtanevat kuluttajan suurempiin maksuvaikeuksiin kuin itse alkuperäisestä pääomasta ja luottoaikaisista kuluista muodostuvat ulosottovelat.

Oikeudenkäyntikuluihin sisältyy palkkio oikeudenkäyntiä varten suoritetuista toimenpiteistä, kuten asian vastaanottamisesta, osoitetietojen tarkistamisesta, rekisteriotteen hankkimisesta, haastehakemuksen laatimisesta ja toimittamisesta tuomioistuimelle. Lisäksi ne kattavat kaikki velkojalle aiheutuneet yleiskulut, kuten vuokran, tietoliikenneyhteys-, postitus- ja kopiointikulut. Lisäksi taksat sisältävät tavanomaiset suoranaiset kulut, kuten mahdollisen arvonnäisäveron sekä rekisteriotteesta mahdollisesti perityt maksut. (oikeusministeriön asetuksen 4 §)

Summaaristen asioiden lukumäärä käräjäoikeuksissa on kasvanut hyvin voimakkaasti siten, että kun vuonna 2000 käräjäoikeuksiin saapuneita summaarisia asioita oli noin 135 000, vuonna 2011 saapuneiden summaaristen asioiden kokonaismäärä oli jo noin 340 000. Valtaosa oikeuteen saapuvista haastehakemuksista laaditaan ammattimaisissa perintätoimistoissa. Suomen Perimistöimistojen Liitto ry:n mukaan sen jäsenöimistöjen

osuus kaikista summaaristen asioiden haastehakemuksista on ollut vuosittain noin 60–70 prosenttia.

Ammattimaisten perintätoimistojen käytettävissä on ohjelmistoja, joiden johdosta prosessit ovat pitkälti automatisoituja, ja varsinkin rutiininomaisesti perittävien saatavien oikeudellinen perintä on mahdollista järjestää hyvin tehokkaasti ja alhaisin kustannuksin. Haastehakemuksen laatimisesta aiheutuvaa työmäärää ja siten kustannuksia on omiaan vähentämään sekin, että oikeudellista perintää edeltävän vapaaehtoisen perinnän vaiheessa tehdyt toimenpiteet ovat monilta osin hyödynnettävissä myös haastehakemuksista laadittaessa. Esimerkiksi perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalta kuluttajasääntöä perittäessä edellytettävässä maksuvaatimuksessa (perintälain 5 ja 6 §) mainittavat tiedot ovat pitkälti samoja kuin haastehakemuksessa mainittavat tiedot.

Myös haastehakemuksen toimittaminen käräjäoikeudelle on sähköisen asioinnin kehittymisen myötä helpottunut, mikä on omiaan vähentämään haastehakemuksen käräjäoikeuteen toimittamisesta aiheutuvia kustannuksia. Haastehakemuksen voi toimittaa käräjäoikeudelle sähköpostilla, minkä lisäksi kesäkuusta 2011 lukien sekä yksityishenkilöt että yritykset ja yhteisöt ovat voineet toimittaa haastehakemuksen sähköisesti oikeushallinnon sähköisen asiointipalvelun kautta käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Lisäksi elinkeinonharjoittajilla on mahdollisuus toimittaa haastehakemukset suoraan käräjäoikeuden tietojärjestelmään Santra-yhteyttä käyttämällä. Vuonna 2011 Santra-yhteyden käyttäjien toimittamat haastehakemukset ovat muodostaneet yli puolet kaikista käräjäoikeuksille toimitetuista haastehakemuksista.

Edellä mainituista syistä oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärät ovat suurempia kuin mitä haastehakemuksen laatimisen edellyttämä työmäärä ja siitä aiheutuvat kustannukset keskimäärin edellyttäisivät. Siitä huolimatta kantajat vaativat usein oikeudenkäyntikuluja enimmäismääräisinä, ja useimmiten tuomioistuimet nämä vaatimukset myös hyväksyvät. Perusteltua on, että prosessien automatisoitumisesta ja muusta prosessia helpottavasta kehityksestä sekä asiamäärien kasvusta aiheutuvat kustannussäästöt koituvat myös velallisten hyväksi siten, että oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä summaarisissa asioissa alennetaan tuntuvasti.

2.3.4 Sopimussakot

On ilmennyt tapauksia, joissa kuluttajilta on kuluttajaluottosopimukseen liittyvän velanmaksun viivästymistilanteissa vaadittu jopa yli sadan euron suuruinen kertaluonteinen sopimussakko. Markkinaoikeus on esimerkiksi ratkaisussaan MAO:31/04 kieltänyt kuluttajansuojalain 3 luvun säännösten nojalla tämäntyyppisen sopimusehtokäytännön, ja tällainen kertaluonteista sopimussakkoa koskeva ehto on myös korkolain hengen vastainen. Oikeustilan selkeyttämiseksi korkolain pakottavuutta koskevaa säännöstä on syytä kuitenkin täsmentää, koska nykyinen säännös ottaa nimenomaisesti kantaa vain viivästyksen varalta maksettaviin toistuviin suorituksiin.

2.3.5 Aluehallintoviraston toimivaltuudet

Pikaluottoyrittäjien ja eräiden muiden kuluttajaluottoja tarjoavien yritysten rekisteröinnistä ja valvonnasta vastaava Etelä-Suomen aluehallintovirasto on tuonut esiin eräitä luotonantajien rekisteröinnistä annetussa laissa ilmenneitä epäkohtia, jotka ovat hankaloittaneet käytännön valvontatyötä. Ensinnäkin aluehallintovirastolla on ollut vaikeuksia saada tietoa esimerkiksi siitä, kenen nimissä luotonantotoiminnassa käytetyt pankkitilit ja verkkopankkitunnisteita eli niin sanottuja Tupas-varmenteita koskevat sopimukset ovat. Tämä on vaikeuttanut muun muassa sen selvittämistä, kuka luottoja tosiasiallisesti tarjoaa ja onko toiminta sellaista, että se edellyttäisi rekisteröitymistä.

Toiseksi uhkasakon asettamista koskevan säännöksen ja rangaistussäännöksen rinnakkainen soveltaminen on osoittautunut jossain määrin ongelmalliseksi erityisesti silloin, kun kuluttajaluottojen tarjoamista on harjoitettu lainvastaisesti ilman rekisteröintiä. Jos nimittäin kiellon tehosteeksi on asetettu uhkasakko, kuten lain mukaan on pääsääntöisesti tehtävä, ja jos kiello on kohdistettu luonnolliseen henkilöön, ei häntä ole voitu enää tuomita samasta teosta rangaistukseen.

Näistä syistä olisikin aiheellista parantaa aluehallintoviraston tiedonsaantioikeuksia sekä lisätä aluehallintoviraston harkintavaltaa sen suhteen, tulisiko lainvastaisesti ilman rekisteröintiä tapahtuvaan kuluttajaluottojen tarjoamiseen puuttua uhkasakolla tehostetulla kiellolla, vai olisiko tapaukseen perusteltua puuttua rikosoikeudellisin keinoin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Yleistä

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on vähentää ennen kaikkea pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia. Ensisijaisena keinona tämän tavoitteen saavuttamiseksi työryhmä esittää rajoituksia luotonantajan oikeuteen periä kuluttajalta korkoa ja muita kustannuksia niin luottoaikana kuin mahdollisissa maksuviivästystilanteissa.

Positiivisten luottotietojen rekisteröintiä ja sosiaalisen luotonuksen kehittämistä selvittää valtionneuvostossa erikseen, ja perintälain uudistaminen on edellä todetuin tavoin jo vireillä oikeusministeriössä. Kuluttaja-asiamiehen keinovalikoiman toimivuutta ja uudistamistarpeita on puolestaan tarkoitus pohtia kuluttajansuojalain laajemman uudistamishankkeen yhteydessä. Lain muutostarpeita koskeva arviomuistio (Arviomuistio kuluttajansuojalain muutostarpeista 9/2012) on tällä hetkellä lausuntokierroksella.

3.2 Työryhmän ehdottamat muutokset

3.2.1 Kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi

Jo nykyisin kuluttajansuojalaissa säädetään luotonantajan velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ennen luottosopimuksen tekemistä. Arviointi on säännöksen mukaan tehtävä riittävien tietojen perusteella ottaen huomioon luoton määrä ja muut olosuhteet. Säännöksen perusteluissa todetaan, että luotonantajan tulisi lähtökohtaisesti tarkistaa ainakin kuluttajan luottotiedot, mutta jatkuvissa luotoissa sekä suuremmissa kertaluotoissa pelkkien luottotietojen tarkistamista ei säännöksen perustelujen mukaan voida pitää riittävänä, vaan luotonantajan tulisi hankkia luottokelpoisuuden arvioimiseksi myös muita tietoja kuluttajan taloudellisesta asemasta kuluttajalta itseltään tai mahdollisista muista käytettävissä olevista lähteistä. Myöskään luottotietojen tarkistamista ei lain perustelujen mukaan tarvitse tehdä kaikissa tapauksissa. Tarkistamisvelvollisuutta ei ole esimerkiksi hyödykesidonnaisissa, rahamäärältään pienehköissä kertaluotoissa. (HE 24/2010 vp, s. 36)

Pikaluottojen tarjoajat eivät nykyisin hanki kuluttajalta tietoa tämän tuloista ja muista taloudellisista olosuhteista, vaan luottokelpoisuuden arviointi suoritetaan yleensä tarkistamalla, onko luotonhakijalla maksuhäiriömerkintöjä. Ainakin osa yrityksistä käyttää tämän lisäksi erilaisia luottoluokitus- ja pisteytysjärjestelmiä (credit scoring). Pikaluotoista ja muista pienistä luotoista aiheutuvien velkomustuomioiden kasvanut määrä huomioon ottaen on tarpeen, että luotonantajat selvittäisivät kuluttajan luottokelpoisuuden nykyistä tarkemmin myös määrältään pienemmissä luotoissa. Tämän johdosta ku-

luttajan luottokelpoisuuden arviointia koskevaa säännöstä ehdotetaan tiukennettavaksi ja täsmennettäväksi.

3.2.2 Hintasääntely

Esityksessä ehdotetaan luottojen hintasääntelyä. Hintasääntelyä pidetään nimenomaista kieltoa tarkoituksenmukaisempana keinona puuttua pikaluottojen aiheuttamiin ongelmiin, sillä se ei estäisi kokonaan pienehköjen kertaluottojen tarjoamista, mutta edesauttaisi sitä, että kuluttaja saa niitä nykyistä kohtuullisemmin ehdoin. Nykyisten tyyppisten pienten, lyhytaikaisten rahaluottojen tarjontaa ehdotettava hintasääntely vähentäisi todennäköisesti merkittävästi.

Hintasääntelyn tehokkuuden varmistamiseksi sääntelyä ei ehdoteta rajattavaksi koskemaan vain kertaluottoja, vaan se koskisi myös jatkuvia luottoja. Samasta syystä sääntelyn ehdotetaan koskevan niin vakuudellisia kuin vakuudettomia luottoja. Sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan kuitenkin rajattavaksi paitsi hyödykesidonnaiset luotot myös muut luotot, jos luoton määrä tai luottoraja on vähintään 1 000 euroa. Rajaus on tarpeen, koska hintasääntelyn poikkeuksellisuuden vuoksi sääntely on syytä kohdistaa vain niihin luottoihin, joihin suurimmat hinta- ja velkaongelmat vaikuttaisivat liittyvän.

Työryhmä on harkinnut eritoten kahta eri vaihtoehtoa hintasääntelyn toteuttamiseksi. Ensimmäinen vaihtoehto (*vaihtoehto I*) olisi korkokatto yhdistettynä kulusääntelyyn: 31 prosentin vuotuisen koron (korkolaissa tarkoitettu viitekorko eli tällä hetkellä 1 prosentti lisättynä 30 prosenttiyksiköllä) lisäksi luotonantajalla olisi oikeus periä kuluttajalta erikseen kyseisen luoton myöntämiseen liittyvät, hyvän luotonantotavan mukaisista toimista aiheutuvat kohtuulliset luottokustannukset.

Toinen vaihtoehto (*vaihtoehto II*) olisi malli, jossa luoton todellinen vuosikorko ei saisi ylittää tiettyä rajaa, joka olisi korkolaissa tarkoitettu viitekorko lisättynä [35–49] prosenttiyksiköllä. Tämänhetkiselä viitekorolla korkokatto olisi siis [36–50] prosenttia. Luoton todellista vuosikorkoa laskettaessa otettaisiin huomioon luoton korko sekä luoton johdosta perittävät muut luottokustannukset. Jotiei sääntelyllä rajoitettaisi kohtuuttomasti niiden kuluttajien luotonsaantia, joilla on korkea luottoriski, perittävässä olevan koron ja muiden luottokustannusten enimmäismäärä olisi molemmissa vaihtoehtoissa jonkin verran suurempi kuin niissä vertailumaissa, joissa on hintasääntelyä.

Ensimmäisen mallin etuna olisi, että se kohtelisi tasapuolisemmin määrältään erisuuruisia luottoja. Luoton todellinen vuosikorko muodostuu nimittäin väistämättä korkeammaksi määrältään pienemmissä luotoissa jo siitä syystä, että luoton myöntämiseen liittyvistä perustoimista, kuten lainanhakijan henkilöllisyyden todentamisesta, osoitetietojen tarkistamisesta ja luottokelpoisuuden arvioinnista aiheutuu samansuuruiset kulut siitä riippumatta, onko luottomäärä pieni vai suuri. Toisaalta, koska sääntelyn ehdotetaan koskevan vain alle 1 000 euron suuruisia luottoja, voidaan tämä seikka ottaa huomioon luoton todellisen vuosikoron enimmäismäärää asetettaessa.

Luoton todelliseen vuosikorkoon perustuvan mallin etuna olisi sääntelyn yksinkertaisuus ja se, että sääntely olisi siten omiaan aiheuttamaan vähemmän tulkintaongelmia käytännössä. Tällaisen sääntelyn valvonta vaatisi sen johdosta myös vähemmän viranomaisresursseja kuin korko- ja kulukattosäätely. Luotonantajien kannalta etuna olisi, ettei malli pakottaisi omaksumaan tietynlaista hinnoittelurakennetta, vaan luotonantajat voisivat edelleen periä luotosta joko pelkkää korkoa, sekä korkoa että kuluja tai pelkästään kuluja.

Työryhmä on päättänyt ehdottamaan vaihtoehtoa II, jonka vaikutuksia havainnollistetaan liitteessä B. Jotta lausunnonantajat voisivat paremmin ottaa kantaa näihin kahteen vaihtoehtoiseen sääntelymalliin, on myös vaihtoehto I kirjattu näkyviin 1. lakiehdotukseen. Vaihtoehdosta I ei ole tehty esimerkkitaulukkoa, koska luoton myöntämiseen liittyvien kohtuullisten luottokustannusten määrä ja siten myös luoton todellisen vuosikoron enimmäismäärä vaihtelevat tapauksesta riippuen.

Suomen Pienlainayhdistys ry on työryhmätyöskentelyn loppuvaiheessa ehdottanut luottoaikaisen hintasääntelyn osalta mallia, jonka mukaan kuluttajalta perittävien luottokustannusten enimmäismäärä olisi 30 prosenttia lainapääomasta. Luottoajalla ei olisi ehdotetussa mallissa merkitystä, ja näin ollen se suosisi lyhytaikaisia luottoja. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2011 neljännellä vuosineljänneksellä myönnetyn pikaluoton suuruus oli keskimäärin 243 euroa, kulut olivat 23 prosenttia myönnetystä lainapääomasta eli keskimääräisessä luotossa noin 56 euroa ja luottoaika oli noin 33 päivää. Näin ollen luoton todellinen vuosikorko oli keskimäärin noin 891 prosenttia. Suomen Pienlainayhdistys ry:n ehdottamassa mallissa saisi 243 euron suuruudesta lainasta periä kuluja enintään noin 73 euroa, jolloin 33 päiväksi myönnetyssä lainassa todellinen vuosikorko olisi noin 1 727 prosenttia.

3.2.3 Pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti pohtinut myös pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittamista nimenomaisella kiellolla. Kysymyksen pohtimista on pidetty aiheellisena siitä syystä, että useat seikat, kuten velkomustuomioiden määrän voimakas kasvu ja viranomaisten kansalaisilta saamat lukuisat yhteydenotot, viittaavat siihen, että monelle kuluttajalle helposti saatavilla olevat pienet kertaluotot muodostavat houkutuksen, jota ei kyetä vastustamaan, vaikka velan takaisinmaksukykyä ei olisi.

Lyhytaikaisten kertaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen kiellolla olisi kansainvälisesti arvioiden hyvin poikkeuksellinen puuttumiskeino velkaongelmiin. On epävarmaa, olisiko kiello käytännössä tehokas. On nimittäin oletettavaa, että markkinoilla olevat pikaluottoyritykset tulisivat kehittämään tuotevalikoimaansa siten, että kiellolla olisi mahdollisimman vähäiset vaikutukset niiden toimintaan. Kielto johtaisi epäilemättä tarjonnan siirtymiseen jatkuviin ja ainakin osittain summaltaan suurempiin luottoihin. Suurempiin luottoihin liittyvän kasvavan luottoriskin johdosta luotonantajat eivät tosin todennäköisesti enää myöntäisi luottoja kaikille niille kuluttajille, joille nykyisin myönnetään pikaluottoja. Lyhytaikaisten kertaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen saattaisi

johtaa myös siihen, että jotkut kuluttajat hakisivat luottoa niin sanotuilta pimeiltä luotomarkkinoilta.

Toteutettaessa hintasääntely vaihtoehto II:n mukaisesti työryhmä ei pidä edes tarpeellisenä rajoittaa pikaluottojen tarjontaoikeutta nimenomaisella kiellolla, koska ehdotetun tasoisena todelliseen vuosikorkoon sidotun korkokaton arvioidaan ilman kieltoakin vähentävän merkittävästi nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjontaa. Erityisesti säännös vähentänee rahamäärältään kaikkein pienimpien ja lyhytaikaisimpien luottojen tarjontaa.

Muiden alle 100 euron suuruisten luottojen kuin hyödykesidonnaisten luottojen tarjoaminen pidettäisiin perusteltuna kieltää, jos hintasääntely toteutettaisiin vaihtoehdon I mukaisesti, koska tämän vaihtoehdon ei arvioida rajoittavan yhtä merkittävästi nykyisentyypisten pikaluottojen tarjontaa kuin vaihtoehdon II. Euromäärältään kaikkein pienimmissä luotoissa kulujen osuus nousee väistämättä hyvin suureksi suhteessa luoton pääomaan erityisesti maksuviivästystilanteissa. Pienestä pikaluotosta saatava hyöty ei ole tasapainossa siihen liittyvien riskien kanssa.

3.2.4 Kuluttajalta perittävät tekstiviestikulut

Luotonantajan oikeutta veloittaa tekstiviesteistä ehdotetaan rajoitettavaksi siten, ettei luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiointinnissa saisi enää jatkossa käyttää lisämaksullista tekstiviestipalvelua. Muutoksen tarkoituksena on estää se, että kuluttajalta peritään luoton hakemisesta ja myöntämisestä korkeita tekstiviestikuluja, jotka ovat omiaan vaikeuttamaan luoton kokonaiskustannusten hahmottamista. Tarkoituksena on myös poistaa pikaluottoihin liittyvässä tekstiviestiasioinnissa ilmenneet muut ongelmat. Sääntelyn tehokkuuden varmistamiseksi sen ehdotetaan koskevan myös muita vastaavia lisämaksullisia viestipalveluja, kuten multimedialuottoja.

Sääntelyä ei ehdoteta ulotettavaksi lisämaksullisiin puhelinpalveluihin, joita muun muassa eräät pankit käyttävät vakiintuneesti asiakaspalvelussaan. Tällaisiin palveluihin ei ole havaittu liittyneen ongelmia, ja rajausta puoltaa myös se, että tällä tavoin kustannukset puhelinpalveluista saadaan kohdistettua suoraan näitä palveluita käyttäviin henkilöihin sen sijaan, että kustannukset kohdistettaisiin yleisesti kaikkiin asiakkaisiin. Työryhmä pitää kuitenkin välttämättömänä, että kehitystä seurataan ja tarvittaessa ryhdytään lainsäädäntötoimiin myös puhelinpalveluista perittävien kustannusten rajoittamiseksi. Sääntelyn rajaaminen yksinomaan tekstiviesti- ja muihin vastaaviin viestipalveluihin voi nimittäin johtaa siihen, että nykyiset tekstiviestiasiointiin liittyvät ongelmat siirtyvät puhelinpalveluihin.

3.2.5 Vastapuolen maksettavaksi tuomittavat oikeudenkäyntikulut summaarisissa asioissa

Esityksessä ehdotetaan summaarisissa asioissa vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärien alentamista. Tämän lisäksi ehdotetaan, että oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä määriteltäessä käytettäisiin kahden pääomakategorian sijasta kolmea kategoriaa.

Kuten edellä on todettu, nykyisin vastapuolen maksettavaksi tulevien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärä riidattomissa velkomusasioissa on perustaksan määräisenä 134 euroa, jos velan pääoma on enintään 250 euroa. Jos velan pääoma on suurempi tai jos kyseessä on häättö, perustaksa on 168 euroa. Jos asia on tavanomaista vaativampi, noudatetaan korkeita taksoja, jotka ovat vastaavasti 218 ja 258 euroa. Ehdotuksen mukaan vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärä olisi 50 euroa, jos velan pääoma on alle 300 euroa. Jos velan pääoma on vähintään 300 euroa mutta enintään 1 000 euroa, oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärä olisi 80 euroa. Jos velan pääoma on puolestaan yli 1 000 euroa tai kyse on hädöstä, enimmäismäärä olisi 110 euroa. Korkean taksan mukaiset enimmäismäärät olisivat vastaavasti 80 euroa, 120 euroa ja 160 euroa. Jatkossakin oikeudenkäyntikulut voitaisiin tuomita taulukon mukaisia taksoja korkeampana erityisen painavasta syystä (oikeusministeriön asetuksen 6 §).

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään siihen, että velallisen maksettavaksi tuomittavat oikeudenkäyntikulut vastaisivat nykyistä paremmin haastehakemuksen laatimisesta aiheutuvaa työmäärää ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Ehdotuksella pyritään myös estämään tilanteita, joissa pelkkä täytäntöönpanoperusteen hakeminen kasvattaa velallisen velkasaldoa jopa moninkertaiseksi alkuperäiseen velkapääomaan nähden.

Esityksen liitteessä C on havainnollistettu, miten maksuviivästystyöryhmän tekemät perintäkulujen enimmäismääriä koskevat ehdotukset sekä nyt tehdyt summaaristen asioiden oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä koskevat ehdotukset muuttaisivat nykytilaa.

3.2.6 Muut ehdotukset

Ehdotuksen mukaan korkolain pakottavuuden kiertämisen estämistä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että siinä nimenomaisesti kiellettäisiin myös kertaluonteisten suoritusten vaatiminen kuluttajalta. Muutoksen tavoitteena on selventää, että kiellettyä on koron enimmäismäärää koskevien säännösten kiertäminen paitsi toistuvilla myös kertaluonteisilla suorituksilla, kuten maksuviivästystilanteessa kuluttajalta vaadittavilla sopimussakoilla.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia pikaluottoyhtiöiksi ja eräitä muita luotonantajia valvovan Etelä-Suomen aluehallintoviraston tiedonsaantioikeuksiin sekä sen käytettävissä olevia pakkokeinoja koskeviin säännöksiin. Näiden ehdotusten tavoitteena on kor-

jata 2 jaksossa selvitettyjä epäkohtia, jotka ovat hankaloittaneet aluehallintoviraston valvontatyötä.

3.3 Muut esillä olleet muutokset

3.3.1 Pikaluottojen myöntäminen edunvalvonnassa oleville

Kuluttajavirastolle on ilmoitettu tapauksista, joissa pikaluottoja on myönnetty edunvalvonnassa oleville henkilöille. Edunvalvojan määrääminen ei estä päämiestä itse vallitsevasta omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia, kuten hakemasta lainaa, paitsi jos hänen toimintakelpoisuuttaan on tältä osin rajoitettu tai jos hänet on julistettu vajaavaltaiseksi. Tästä huolimatta edunvalvonnassa olevan kyky harkita lainan ottamista ja sen vaikutuksia omaan taloudelliseen tilanteeseensa voi tosiasiallisesti olla siinä määrin heikentynyt, että luotonantajan olisi vähintäänkin syytä noudattaa erityistä huolellisuutta tällaisissa tapauksissa. Tämän vuoksi työryhmä on pohtinut, tulisiko hyvää luotonantotapaa koskevaan säännökseen lisätä erityissäännös niistä tilanteista silmällä pitäen, joissa lainanhakijalle on määrätty edunvalvoja.

Työryhmä päätyi siihen, ettei tällaista erityissääntelyä ehdoteta. Asiakastiedon tilastojen mukaan vuodesta 2008 alkaen tammikuun 2012 puoleenväliin saakka alle 300 euron tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän velkomustuomioita kohdistui edunvalvonnassa oleviin siten, että noin 150 henkilöä oli saanut tällaisen tuomion yli puolen vuoden kuluttua edunvalvonnan määräämisestä. Näistä alle 10 oli henkilöitä, joiden toimintakelpoisuutta oli rajoitettu, ja loput eli vajaat 140 olivat henkilöitä, joille oli määrätty edunvalvoja ilman että heidän toimintakelpoisuuttaan oli rajoitettu. Ainakin velkomustuomioiden lukumäärän perusteella pikaluottojen ja muiden pienten luottojen myöntäminen edunvalvonnassa oleville vaikuttaisi siis olevan suhteellisen harvinaista. Erityissääntely ei vaikuttaisi välttämättömältä siitäkään syystä, että räikeisiin tapauksiin voitaneen puuttua jo nykyisin hyvää luotonantotapaa koskevan yleislausekkeen perusteella.

3.3.2 Luotonottajille asetettava erityinen ikäraja

Suomen Pienlainayhdistys ry ja Velkaneuvonta ry ovat työryhmätyön kuluessa esittäneet harkittavaksi, että velkaongelmien vähentämiseksi luotonhakijoille asetettaisiin lainsäädännössä jokin 18:aa ikävuotta korkeampi ikäraja. Korkeampaa ikärajaa luotonotossa puoltaisi se, että tilastojen mukaan pikaluottoihin liittyvät maksuvaikeudet näyttäisivät kohdistuvan erityisesti nuoriin aikuisiin.

Työryhmä päätyi siihen, ettei erityisen ikärajan asettamista ehdoteta. Ollakseen tehokas kiellon pitäisi koskea laajasti erityyppisiä luottoja. Vaikka kategorinen kieltä eittämättä vähentäisi nuorille aiheutuvia velkaongelmia, merkitsisi se samalla sitä, ettei luottoa saisi myöntää sellaisellekaan nuorelle aikuiselle, jolla olisi esimerkiksi säännöllisten

tulojen ja muutoin vakiintuneen taloudellisen tilanteensa johdosta hyvät edellytykset suoriutua luoton takaisinmaksusta moitteettomasti. Ehdotusta ei voidakaan pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena.

Jo nykyisin luotonantaja voi halutessaan kieltäytyä myöntämästä luottoa tietyn ikäisille kuluttajille, vaikka nämä olisivatkin yli 18-vuotiaita, ja näin eräät luotonantajat myös tekevät. Myös alan itsesääntelynä erityisen ikärajan asettaminen on mahdollista.

3.3.3 Tuntuvan pääomavaatimuksen ja valvontamaksun asettaminen

Suomen Pienlainayhdistys ry on muun ohella esittänyt, että pikaluottoyriyksille asetettiin miljoonan euron suuruinen pääomavaatimus. Yhdistys on myös esittänyt, että pikaluottoyriyksille asetettaisiin vähintään 20 000 euron suuruinen vuotuinen valvontamaksu, jonka avulla valvontaviranomaisiin voitaisiin palkata lisää henkilökuntaa ja siten tehostaa pikaluottoyriyksien valvontaa. Nykyisin aluehallintovirasto perii rekisteripäätöksestä 295 euron suuruisen maksun, minkä lisäksi luotonantajarekisteriin merkityiltä peritään vuosittain valvontamaksu, jonka suuruus tällä hetkellä on 525 euroa.

Asiakkaansuojasyistä tuntuvia pääomavaatimuksia on Suomen oikeusjärjestelmässä asetettu lähinnä sellaisille toimijoille, jotka ottavat toiminnassaan vastaan asiakkaan rahavaroja tai muuta omaisuutta. Luotonantoon ei liity tämäntyyppistä asiakkaansuojatarvetta, eikä työryhmä katsokaan sen johdosta aiheelliseksi asettaa luotonantajille erityistä pääomavaatimusta. Pääomavaatimus olisi omiaan myös vaikeuttamaan alalle pääsyä ja siten vähentämään kilpailua luottomarkkinoilla. Myöskään nykyistä tuntuvasti korkeampaa valvontamaksua ei pidetä perusteltuna ehdottaa, koska sillä arvioidaan olevan samansuuntaisia vaikutuksia kuin pääomavaatimuksella.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutuksia valtiontalouteen.

Valvontaviranomaisille eli Kuluttajavirastolle, kuluttaja-asiamiehelle, Finanssivalvonnalle ja aluehallintovirastolle ei esitetä uusia tehtäviä. Uudet ja muuttuneet säännökset aiheuttavat kuitenkin aluksi lisätyötä. Viranomaisten on päivitettävä ohjeistustaan sekä tehostettava valvontatoimiaan erityisesti muutosten voimaantulovaiheessa. Alkuvaiheen lisätyö ei kuitenkaan edellytä lisää voimavaroja, vaan tehtävät voidaan hoitaa valvonnan priorisoinnilla. Pitemmän ajan kuluessa ehdotetut muutokset ovat omiaan helpottamaan ja vähentämään valvontatyötä.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia velkomusasioiden käsittelyyn käräjäoikeuksissa on vaikea arvioida. On oletettavaa, että luottojen hintasääntelyn johdosta nykyisenkaltaisten pikaluottojen tarjonta vähenee ja että siten myös pikaluotoista aiheutuvat velkomustuomiot vähenevät. Vastapuolen maksettavaksi tuomittavien oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärien tuntuva alentaminen voi toisaalta johtaa velkomustuomioiden määrän kasvuun, jos velkojat nykyistä useammin vievät kunkin yksittäisen saatavan erikseen tuomioistuimeen velkomustuomion saamiseksi. Ehdotuksen vaikutukset ulosottoviranomaisten tehtäviin ovat samansuuntaisia kuin mitä käräjäoikeuksien osalta on todettu.

4.2 Vaikutukset kuluttajien ja luotonantajien asemaan

Merkittävimpiä vaikutuksia niin kuluttajille kuin pikaluottojen tarjoajille arvioidaan olevan ehdotetusta luottojen hintasääntelystä. Sääntelyn arvioidaan johtavan siihen, että nykyisten tyyppisten pienten, lyhytaikaisten rahaluottojen tarjonta vähenee todennäköisesti merkittävästi, koska niistä voisi periä korkoa ja muita kuluja huomattavasti vähemmän kuin niistä nykyisin peritään. Suomen Pienlainayhdistys ry:n arvion mukaan uudistus merkitsee sitä, että nykyisenkaltaisen pikaluottotoiminta muodostuu kannattamattomaksi.

Työryhmän arvion mukaan sääntely ei kuitenkaan sinänsä estäisi pienten rahaluottojen tarjoamista. Tällaisten luottojen tarjoaminen olisi edelleen mahdollista, jos luottoa tarjotaan pidemmäksi aikaa, jolloin saatava korkotuotto muodostuu suuremmaksi. Lisäksi kuluttajilla olisi myös vastaisuudessa mahdollisuus saada pientä, lyhytaikaista luottoa esimerkiksi luottokorttien ja luotollisten tilien avulla sekä verkkokaupassa tai muussa etämyynnissä tarjottavan erämaksamisen ja laskumaksamisen samoin kuin panttilainauslaitosten tarjoamien luottojen muodossa. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2010 Suomessa oli 3,4 miljoonaa aktiivista luottokorttitiliä eli sellaista luotto-

korttitiliä, jota on käytetty vähintään kerran vuoden aikana. Yhteen korttitiliin voi liittyä useita kortteja. Tarkkaa tietoa ei ole saatavissa siitä, kuinka monella suomalaisella on luotollinen pankkitili, mutta Finanssialan Keskusliitto ry:n tekemän kyselytutkimuksen (Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2011 -kyselytutkimus) mukaan vuonna 2011 noin 13 prosentilla suomalaisista oli tällaisen pankkitilin kautta otettua lainaa. Vuonna 2011 panttilainauslaitokset puolestaan myönsivät kotitalouksille luottoja yhteensä 63 miljoonaa euroa.

Kuluttajien kannalta hintasääntely merkitsisi yleensä huomattavaa parannusta nykytilaan, koska kuluttajat voisivat saada pieniä kertaluottoja nykyistä kohtuullisemmin ehdoin. Huomattavan suuren luottoriskin omaavien kuluttajien osalta ehdotettu hintasääntely voisi tosin johtaa myös siihen, että nämä kuluttajat eivät enää saisi pikaluottoja. Pidemmällä tähtäimellä on myös kuluttajan edun mukaista, että hänelle ei myönnetä luottoa, jonka takaisinmaksuun hänellä ei ole edellytyksiä. Kaiken kaikkiaan ongelmia, joita vähävaraisille ja pienituloisille kuluttajille voi aiheutua luottojen myöntämiskynnyksen mahdollisesta kohoamisesta ja luottojen tarjonnan vähenemisestä, voidaan vähentää edistämällä sosiaalisen luoton saantia kattavasti koko maassa. Sosiaalisen luoton kehittäminen on kirjattu tavoitteeksi myös hallitusohjelmaan (s. 26).

Suomen Pienlainayhdistys ry on esittänyt myös, että ehdotetun hintasääntelyn johdosta pikaluottoja saatetaan siirtyä tarjoamaan suomalaisille kuluttajille ulkomailta käsin. Tämän johdosta on syytä korostaa, että niin sanottuun Rooma I -asetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista) sisältyy heikomman osapuolen suojaamiseksi erityiset säännökset lainvalinnasta kuluttajasopimuksissa. Kuluttajasopimuksia koskevat erityissäännökset sisältyvät asetuksen 6 artiklaan, ja niiden tavoitteena on turvata se, ettei kuluttaja menetä asuinpaikkavaltionsa lain pakottavien säännösten antamaa suojaa sellaisessakaan tapauksessa, että kuluttajan kanssa sovitaan vieraan valtion lain soveltamisesta. Huomattava on myös, että kuluttajaluottoon perustuva velkomuskanne voidaan Bryssel I -asetuksen (Neuvoston asetusta (EY) N:o 44/2001 tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla) 16 artiklan nojalla nostaa vain kuluttajan kotipaikkavaltion tuomioistuimessa.

Oikeudenkäyntikulujen alentaminen ja uusien palkkiokategorioiden luominen estävät jossain määrin sitä, että oikeudenkäyntikulujen maksuvelvollisuus pahentaa maksuvaikeuksista kärsivien tahojen velkaongelmia. Alhaisempi oikeudenkäyntikulujen määrä myös helpottaa jo syntyneiden velkaongelmien hoitamista. Näin voidaan osaltaan vähentää myös niitä vakavia sosiaalisia ongelmia, joita ylivelkaantumiseen usein liittyy.

Velkojen osalta oikeudenkäyntikulujen alentaminen ja uusien palkkiokategorioiden luominen edellyttää muutoksia velkojen ja perintäalan yritysten järjestelmiin. Muilta osin ehdotuksen vaikutuksia perintäalan yrityksiin on vaikea arvioida, koska ehdotukset koskevat vain vastapuolen maksettavaksi tulevia oikeudenkäyntikuluja, eivätkä ne siis vaikuta suoranaisesti päämiehen ja asiamiehen väliseen suhteeseen. Vaikutukset riippuvatkin osin alan yritysten omista liiketoiminnallisista päätöksistä ja esimerkiksi siitä, miten ne hinnoittelevat jatkossa palvelunsa.

Ehdotettu kielto periä kuluttajalta erillistä maksua tekstiviesti- ja muista vastaavista viestipalveluista parantaa kuluttajien asemaa. Uudistus ensinnäkin helpottaa sen hahmottamista, mitä luotto todellisuudessa maksaa. Lisäksi uudistuksen oletetaan poistavan pikaluotoista kuluttajille aiheutuneet tekstiviestipalveluihin liittyneet muuntyyppiset ongelmat. Luotonantajista lisämaksullisia tekstiviestipalveluita käyttävät tietyistä vain pikaluottoyritykset, ja vaikutukset kohdistuisivatkin pääasiassa niihin. Suomen Pienlainayhdistys ry:n mukaan lainahakemuksista yli 90 prosenttia eli valtaosa tehdään kuitenkin internetissä eikä tekstiviestillä. Muutosvaiheessa nykyisin erillistä maksua tekstiviestipalveluista perivien luotonantajien tulisi vaihtaa tekstiviestiasioinnissa käytettävä numeronsa. Uudistus vaikuttaa vähäisessä määrin myös tekstiviestipalveluja tarjoavien teleoperaattoreiden toimintaan.

Luotonantajalle asetettava velvollisuus arvioida nykyistä laajemmin kuluttajan taloudellisia olosuhteita myös pienissä luotoissa aiheuttaa työvoima- ja muita kustannuksia sellaisille luotonantajille, jotka eivät jo nykyisin arvioi kuluttajan luottokelpoisuutta näin laajasti. Uudistus aiheuttaisi kustannuksia myös sellaisille rahamäärältään pieniä hyödykesidonnaisia kertaluottoja tarjoaville luotonantajille, jotka eivät jo nykyisin tarkista, onko kuluttajalla maksuhäiriömerkintöjä. Kuluttajien kannalta uudistus johtaa siihen, että luotonhakuprosessi saattaa joissakin tapauksissa hidastua nykyisestä. Mahdollista on sekin, että nykyistä tarkempi kuluttajan taloudellisen tilanteen selvittäminen johtaa siihen, ettei osa kuluttajista saisi edes rahamäärältään pientä luottoa. Velkaongelmien kannalta tätä voidaan pitää myönteisenä seikkana, sillä pidemmällä aikavälillä luotonotto ei ole kuluttajankaan edun mukaista, mikäli edellytyksiä luoton takaisinmaksamiseen ei ole.

Korkolakiin ehdotettava muutos selventää oikeustilaa, koska sopimusehtokäytännön valossa ei näyttäisi olevan aivan selvää, saako kuluttajalta periä maksuviivästystilanteessa myös kertaluonteisia suorituksia, kuten sopimussakkoa. Kuluttajien asemaan uudistus merkitsee parannusta, koska muutoksen jälkeen on selvää, ettei kuluttajalta maksuviivästystilanteessa saa periä muuta kuin korkolain mukaista korkoa. Muutos edellyttää muutoksia sellaisten elinkeinonharjoittajien käyttämiin sopimusehtoihin, joiden mukaan kuluttajan on maksuviivästystilanteissa maksettava sopimussakko tai muu kertaluonteinen suoritus. Uudistuksen vaikutukset jäävät kuitenkin kokonaisuudessaan vähäisiksi, koska tämänkaltaisten sopimussakkoehdojen käyttäminen on nykyisinkin hyvin poikkeuksellista.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 2 päivänä joulukuuta 2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamiseksi. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Kuluttajavirasto/kuluttaja-asiamies, Finanssivalvonta, Vantaan käräjäoikeus, Finanssialan Keskusliitto ry, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry ja Suomen Pienlainayhdistys ry.

Työnsä aikana työryhmä kuuli Etelä-Suomen aluehallintovirastoa, Valtakunnanvoudinvirastoa, Viestintävirastoa, FiCom ry:tä, Katakombista Elämään Kansanliike ry:tä, Suomen Asiakastieto Oy:tä, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:tä, Velkaneuvonta ry:tä ja Takuu-Säätiötä.

Lisäksi oikeusministeriö käynnisti valtionhallinnon kansalaisfoorumissa (www.otakantaa.fi) kaikille avoimen keskustelun, joka oli avoinna 3.1.–31.1.2012. Eriytyisesti näkemyksiä toivottiin pikaluottojen eduista ja haitoista, pikaluottojen käyttötarkoituksista, mahdollisista yllätyksenä tulleista seikoista joko luotonottovaiheessa tai myöhemmin sekä pikaluottojen tarjonnan rajoittamisen mahdollisista vaikutuksista.

Puheenvuoroja koko keskustelussa käytettiin 902. Enemmistö puheenvuoron käyttäneistä suhtautui pikaluottoihin kielteisesti ja toivoi niiden kieltämistä tai ainakin sääntelyn tuntuvaa tiukentamista. Pikaluottoihin kielteisesti suhtautuvat toivat esiin muun muassa luotoista aiheutuvat suuret kustannukset, aggressiivisen markkinoinnin ja tekstiviestipalveluihin liittyvät ongelmat. Osa vastaajista kertoi myös maksaneensa läheisensä pikaluottoja tämän jouduttua niiden vuoksi vaikeuksiin. Samoin velkakierreongelmat mainittiin useassa vastauksessa. Myös toisentyypisiä kommentteja esitettiin. Pikaluottoihin myönteisesti suhtautuvat korostivat muun muassa elinkeinonvapautta ja kuluttajien omaa vastuuta taloudenpidostaan. Osa pikaluottoihin myönteisesti suhtautuvista piti niitä myös kilpailukykyisenä ja tarpeellisena vaihtoehtona pankkien myöntämille luottoille.

Työryhmän mietintö luovutettiin oikeusministeriölle 11 päivänä huhtikuuta 2012.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Lakiehdotusten perustelut

6.1 Kuluttajansuojalaki

7 luku. Kuluttajaluotot

13 §. *Hyvä luotonantotapa.* Hyvää luotonantotapaa koskeva säännös vastaa muilta osin voimassa olevaa lakia, mutta ehdotuksen mukaan pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi ja nykyinen 4 kohta puolestaan 5 kohdaksi. Ehdotuksen mukaan hyvän luotonantotavan vastaista olisi myös se, että luotonantaja käyttää luottoa myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiainnissa lisämaksullista tekstiviestipalvelua tai muuta vastaavaa viestipalvelua. Muulla vastaavalla viestipalvelulla tarkoitetaan esimerkiksi multimediatekstejä. Vaikka jo yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan esimerkiksi kuluttajalle lähetettävistä markkinointiviesteistä ei saa periä maksua, selvyys vuoksi säännöksessä mainittaisiin kielto käyttää lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua myös markkinointivaiheessa.

Pikaluottojen kohdalla säännös merkitsee käytännössä sitä, että luotonantaja ei saisi jatkossa periä kuluttajalta maksuja esimerkiksi kuluttajan tekstiviestillä tekemästä lainahakemuksesta tai mahdollisesta vahvistusviestistä taikka myöhemmin luottosuhteen kuluessa mahdollisesti tekstiviestillä tehtävistä toimenpiteistä, kuten eräpäivän siirtämisestä.

Pykälän 3 momentti vastaa muilta osin voimassa olevaa lakia, mutta ehdotettu kielto käyttää lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua ulotettaisiin koskemaan myös luotonvälittäjiä.

14 §. *Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus.* Pykälän 1 momentti vastaa muilta osin voimassa olevaa lakia, mutta ehdotuksen mukaan säännöstä täsmennettäisiin siten, että kun voimassa olevan lain mukaan luottokelpoisuuden arviointi on tehtävä riittävien tietojen perusteella ottaen huomioon luoton määrä ja muut olosuhteet, jatkossa luottokelpoisuuden arviointi tulisi tehdä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella. Uudistuksen tavoitteena on, että luotonantajat selvittäisivät kuluttajan luottokelpoisuuden nykyistä tarkemmin myös määrältään pienemmissä luotoissa.

Jatkossakin perusvaatimuksena luottokelpoisuuden arvioinnissa olisi, että luotonantaja tarkistaa kuluttajan luottotiedot. Kuten nykyisin, poikkeuksena olisivat tapaukset, joissa luotonantaja tuntee entuudestaan kuluttajan taloudellisen tilanteen pidemmältä ajalta ja sillä on tämän johdosta perusteltu syy olettaa, että kuluttajalla on taloudelliset edelly-

tykset täyttää sitoumuksensa. Luottotietoja ei myöskään tietysti tarvitsisi tarkistaa tapauksissa, joissa luotonhakija on maasta, josta luottotietoja ei ole saatavissa.

Jo nykyisin edellytetään, että jatkuvissa luotoissa sekä suuremmissa kertaluotoissa luotonantajan tulee hankkia myös muita tietoja kuluttajan taloudellisesta asemasta kuluttajalta itseltään tai mahdollisista muista käytettävissä olevista lähteistä. Esityksen mukaan tietoja kuluttajan tuloista ja muista taloudellisista olosuhteista tulisi hankkia myös rahamäärältään pienempiä luottoja myönnettäessä. Eritoten tämä velvollisuus koskisi sellaisia pieniä rahaluottoja, joissa luottoaika on lyhyt ja jotka on maksettava takaisin yhdessä erässä, koska tämänkaltaisista pienistä luotoista on aiheutunut kuluttajille runsaasti velkaongelmia. Tarpeellisia tietoja kuluttajan maksuvaran ja siten luoton takaisinmaksuvyvyn arvioimiseksi ovat kuluttajan tulojen määrän ja perusteen lisäksi tämän menot, velat ja varat sekä mahdolliset takausvastuut. Maksuvaran selvittämisessä tulisi ottaa huomioon tulojen jatkuvuuteen vaikuttavat seikat, kuten työ- tai virkasuhteen laatu, sekä myös seikat, jotka voivat todennäköisesti johtaa menojen merkittävään kasvuun, kuten luoton korkomenojen nouseminen. Mitä suuremmasta lainasta on kyse, sitä seikka-
peräisemmät selvitykset ovat tarpeen.

Luotonantajalla olisi velvollisuus kohtuullisin toimenpitein pyrkiä varmistamaan kuluttajan antamien tietojen oikeellisuus. Riittävää ei siis olisi, että lainanhakijaa esimerkiksi internetissä tehtävässä lainahakemuksessa pyydetäisiin vain laittamaan rasti ruutuun, että hänellä on säännölliset, tietyn suuruiset tulot. Tulotietojen varmistamiseksi kuluttajaa voitaisiin tilanteesta riippuen pyytää toimittamaan esimerkiksi palkka- tai eläketo-
distus taikka maanviljelijöiden viimeisin verotuspäätös ja erittelyosa.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassaolevaa lakia.

Vaihtoehto I:

4 a §. *Kuluttajaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen.* Pykälä on uusi, ja siinä kielletäisiin alle 100 euron suuruisien luottojen tarjoaminen kuluttajalle. Kuluttajalle olisi siis kiellettyä tarjota sellaista luottosopimusta, jossa luoton määrä tai luottoraja on alle 100 euroa. Säännöksellä ei sitä vastoin rajoiteta oikeutta nostaa yli 100 euron suuruisia luottoa alle 100 euron suuruisissa erissä.

Kielto ei koskisi 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettuja hyödykesidonnaisia luottoja. Tyypillisiä hyödykesidonnaisia luottoja ovat osamaksuluotot ja muut tietyn hyödykkeen hankkimiseksi myönnetyt kertaluotot, erityisluottokortit (tietyn liikkeen omat kortit) sekä niin sanotut yleisluottokortit (esimerkiksi Visa ja MasterCard). Raja on tarpeen, jotta esimerkiksi rahamäärältään kaikkein pienimpien hyödykkeiden maksaminen erissä ei estyisi. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät jo 7 luvun 1 §:n 4 momenttiin sisältyvän soveltamisalarajauksen johdosta myös muun muassa panttilainauslaitoksen myöntämät luotot sekä sosiaalisesta luototuksesta annetun lain nojalla myönnettävät luotot eli niin sanotut sosiaaliset luotot.

17 §. Luottosopimuksen tekeminen. Pykälä vastaa muilta osin voimassaolevaa lakia, mutta sen viimeinen virke, jonka mukaan kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, josta ei ole sovittu luottosopimuksessa, ehdotetaan kumottavaksi ja siirrettäväksi vähäisin tarkistuksin uuteen 17 a §:ään.

17 a §. Luottokustannusten periminen ja koron enimmäismäärä. Pykälä on uusi, ja siinä säädettäisiin luottokustannusten perimisestä ja korkokatosta.

Pykälän 1 momentissa säädetään niin sanotusta korkokatosta eli luottoaikaisen vuotuisen koron enimmäismäärästä. Rahamarkkinoilla tapahtuvien muutosten vuoksi koron enimmäismäärä on tarpeen sitoa korkolain 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kuluttajalta saisi koron lisäksi periä erikseen tietyt luottokustannukset. Edellytyksenä näiden luottokustannusten perimiselle olisi kuitenkin ensinnäkin se, että ne liittyvät kyseisen luoton myöntämiseen ja ovat hyvän luotonantotavan mukaisia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kulut, jotka aiheutuvat kyseisen lainanhakijan henkilöllisyyden todentamisesta, osoitetietojen tarkistamisesta, luottokelpoisuuden arvioimisesta sekä laskun toimittamisesta. Kuluttajalta saisi periä muuna kuin korkona myös henkilöstökuluja siltä osin kuin ne aiheutuvat kyseisen luoton myöntämisestä eli esimerkiksi kyseisen lainahakemuksen käsittelemisestä sekä lainaa hakevan kuluttajan luottokelpoisuuden ja mahdollisten vakuuksien arvioimisesta.

Kyseisen luoton myöntämisestä aiheutuvina kuluina ei sen sijaan olisi pidettävä esimerkiksi luoton rahoittamisesta aiheutuvia kuluja, luottotappioita, luotonantajan liiketoiminnan tavanomaisia yleiskuluja, kuten markkinointikuluja tai toimitilojen vuokra- ja hoitokuluja, tietojärjestelmistä aiheutuvia kuluja taikka muiden lainanhakijoiden lainanhakuprosessista aiheutuneita kuluja, koska nämä kustannukset luotonantajalle olisi aiheutunut kyseisestä yksittäisestä luottosopimuksesta riippumatta. Tällaiset erät olisi jatkossa katettava luotosta perittävällä korolla.

Korkokattosäännöksen kiertämisen estämiseksi edellytetään lisäksi, että erikseen perittävät luottokustannukset ovat kohtuullisia. Kohtuullisuusvaatimus merkitsee käytännössä esimerkiksi sitä, ettei kuluttajalta saisi periä kohtuuttoman suuria henkilöstökustannuksia silloinkaan, kun nämä kulut ovat todellisia.

Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että ehdotetussa 1 momentissa ei oteta kantaa muiden kustannusten kuin luottokustannusten perimiseen. Luottokustannukset määritellään 7 luvun 6 §:ssä. Luottokustannuksina ei pidetä esimerkiksi sellaisista luottosopimukseen liittyvistä lisäpalveluista aiheutuvia kustannuksia, jotka eivät ole luoton saamisen edellytys ja joiden hankkiminen ei myöskään muutoin vaikuta luoton saamisen ehtoihin. Luottokustannuksina ei pidetä myöskään esimerkiksi kuluttajan sopimusrikkomuksen johdosta maksettavaksi tulevia maksuja.

Pykälän 2 momentti vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 7 luvun 17 §:n 3 momentin viimeistä virkettä, mutta säännökseen ehdotetaan eräitä teknisiä tarkistuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momenttia koskevista poikkeuksista. Momentin 1 kohdan mukaan ehdotettua korkokatto- ja kulusäännöstä ei sovellettaisi 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin hyödykesidonnaisiin luottoihin, joihin kuuluvia luottotyyppisiä on selvitetty 4 a §:n perusteluissa.

Momentin 2 kohdan mukaan 1 momentin soveltamisalan ulkopuolelle rajautuisivat myös muut kuin hyödykesidonnaiset luotot silloin, kun luoton määrä tai luottoraja on vähintään 1 000 euroa. Näin ollen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajautuvat käytännössä esimerkiksi kaikki asuntoluotot.

Vaihtoehto II:

17 a §. *Luottokustannusten enimmäismäärä.* Pykälä on uusi, ja siinä säädettäisiin niin sanotusta korkokatosta. Todellinen vuosikorko ja luottokustannukset määritellään 7 luvun 6 §:ssä. Rahamarkkinoilla tapahtuvien muutosten vuoksi koron enimmäismäärä on tarpeen sitoa korkolain 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon.

Ehdotettua korkokattosäännöstä ei pykälän 1 kohdan mukaan sovellettaisi 7 §:n 3 kohdassa tarkoitettuihin hyödykesidonnaisiin luottoihin, joihin kuuluvia luottotyyppisiä on selvitetty 4 a §:n perusteluissa. Pykälän 2 kohdan mukaan säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajautuisivat myös muut kuin hyödykesidonnaiset luotot silloin, kun luoton määrä tai luottoraja on vähintään 1 000 euroa. Näin ollen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle rajautuvat käytännössä esimerkiksi kaikki asuntoluotot.

6.2 Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä

10 §. *Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassaolevaa lakia.

Pykälän 3 momentti on uusi, ja siinä säädetään aluehallintoviraston oikeudesta saada salassapitosäännösten, kuten pankki- tai yrityssalaisuuden, estämättä tietoja muulta yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä kuin luotonantajalta. Käytännössä tällaisia tahoja voivat olla esimerkiksi luottolaitokset.

Jotta tällaisella taholla olisi velvollisuus antaa tietoja aluehallintovirastolle, olisi tietojen oltava ensinnäkin valvonnan kannalta välttämättömiä. Välttämättömyysvaatimuksesta johtuen aluehallintovirastolla ei olisi oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi silloin, kun asia olisi selvitettävissä muilla keinoin. Lisäksi tiedonsaantioikeus rajattaisiin vain niihin tilanteisiin, joissa selvitettävänä on kysymys joko siitä, kuuluuko luottojen tarjoaminen lain soveltamisalaan, tai siitä, kuka luottoja tosiasiaassa tarjoaa. Näiden seikkojen selvittämiseksi välttämätön tieto voi koskea esimerkiksi sitä, kenellä on käyttöoikeus luotonantajan käyttämään pankkitiliin taikka sitä, kenen nimissä Tupasvarmenteita koskeva sopimus on tehty.

Pykälän 4 momentti vastaa voimassaolevan lain 3 momenttia.

11 §. Pakkokeinot. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat voimassaolevaa lakia.

Pääosin myös pykälän 3 momentti vastaa voimassaolevaa lakia. Ehdotuksen mukaan aluehallintoviraston harkintavaltaa laajennettaisiin kuitenkin sen suhteen, tulisiko lainvastaisesti ilman rekisteröintiä harjoitettua kuluttajaluottojen tarjoamista koskevaa kieltä tehostaa uhkasakolla. Nykyisin aluehallintovirasto voi jättää uhkasakon asettamatta ainoastaan silloin, kun sitä erityisestä syystä on pidettävä tarpeettomana. Uutta olisi, että uhkasakko voitaisiin jättää asettamatta myös silloin, kun asia olisi syytä saattaa tutkittavaksi mahdollisena luotonantajarikoksena.

13 §. Rangaistussäännökset. Pykälän 1 momentti vastaa voimassaolevaa säännöstä.

Voimassaolevan 2 momentin mukaan sitä, joka rikkoo 11 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltä, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kieltä tuomita rangaistukseen samasta teosta koskisi vain niitä tapauksia, joissa uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä myös tuomittu maksettavaksi.

6.3 Korkolaki

2 §. Tahdonvaltaisuus. Pykälän 1 momentti vastaa nykyistä 1 momenttia.

Pykälän 2 momentti vastaa muilta osin voimassaolevaa 2 momenttia, mutta säännöksen viimeistä virkettä ehdotetaan täydennettäväksi siten, ettei korkolakia saisi kiertää myöskään sellaisella viivästysten varalta tehdyllä sitoumuksella, jonka mukaan velallisen tulee maksaa viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi kertaluonteinen suoritus, kuten sopimussakko. Voimassaolevassa laissa mainitaan nimenomaisesti vain toistuvat suoritukset.

7 Voimaantulo

Erityisesti pieniä luottoja tarjoavien luotonantajien on kuluttajansuojalakiin ja korkolain ehdotettujen muutosten johdosta päivitettävä markkinointiaineistonsa ja sopimusehtonsa sekä muutettava mahdollisesti myös tarjoamiensa luottojen hinnoittelurakennetta. Näistä tarvittavista sopeuttamistoimista johtuen lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille ehdotetaan jätettäväksi noin kolmen kuukauden siirtymäaika. Korkokattosäännöksen vahvistamisen ja voimaantulon välisen siirtymäajan tulisi kuitenkin olla jonkin verran tätä pitempi.

Muutokset kuluttajansuojalain ja korkolain sopimusoikeudellisissa säännöksissä vaikuttaisivat pääsääntöisesti vain lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin. Perusteltuna kuitenkin pidetään, että hyvää luotonantotapaa koskevaan säännökseen ehdotettua lisäystä tekstiviesti- ja muiden vastaavien viestipalvelujen lisämaksuttomuudesta sovellettaisiin kaikkiin lain voimaantulon jälkeen suoritettaviin viestipalveluihin.

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärää koskevan asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian. Asetusta ehdotetaan sovellettavaksi vain sen voimaantulon jälkeen vireille tulleisiin asioihin.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan alle 1 000 euron suuruisia muita kuin hyödykesidonnaisia luottoja koskisi hintasääntely. Ensisijaisesti työryhmä ehdottaa sääntelyä toteutettavaksi vaihtoehdon II mukaisesti. Jos hintasääntely päädytään kuitenkin toteuttamaan vaihtoehdon I mukaisesti, työryhmä pitää tarpeellisena aivan pienten, alle 100 euron suuruisen muiden kuin hyödykesidonnaisten luottojen tarjoamisen kieltämistä.

Ehdotettua hintasääntelyä sekä mahdollista kieltoa on arvioitava ennen muuta perustuslain 15 §:ssä turvatuun omaisuudensuojan rajoituksina. Tällaisella sääntelyllä on välillisiä vaikutuksia myös perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinonharjoittamisoikeuteen. Rajoitusten perustuslainmukaisuus ratkaistaan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten perusteella. Tältä kannalta keskeistä on se, onko rajoitukselle olemassa perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävät perusteet ja onko rajoitus painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima sekä täyttykö perusoikeusrajoitukselle asetettu oikeasuhtaisuusvaatimus eli onko rajoitus välttämätön tavoitteen saavuttamiseksi ja muutoinkin oikeasuhtainen.

Myönnettyjen pikaluottojen määrän kasvu on ollut viime vuosina jyrkkää. Myös niihin liittyvät velkaongelmat ovat kasvaneet voimakkaasti, kuten yleisperustelujen 1 ja 2.3 jaksosta ilmenee. On selvästi nähtävissä, että pikaluotot ovat vieneet osan väestöstä vaikeasti hallittavaan velkakierteeseen. Erityisesti ongelmia on aiheutunut alle 25-vuotiaille nuorille aikuisille. Luotonantajan varallisuusarvoisten oikeuksien rajoitukselle on siten painava yhteiskunnallinen tarve ja hyväksyttävät perusteet – ylivelkaantumisen estäminen ja velallisen selviytymismahdollisuuksien edistäminen.

Viime vuosina toteutetut lainsäädäntömuutokset, joilla on pyritty vähentämään pikaluotoista aiheutuvia ongelmia, eivät ole kääntäneet kehitystä parempaan suuntaan. Lisätoimet nykytilanteen parantamiseksi ovat välttämättömiä. Rajoituksen oikeasuhtaisuuden kannalta on merkityksellistä se, että hintasääntelyllä ei estettäisi luotonantajan luottoimintaa sinänsä, vaan asetettaisiin toiminnalle tietyt, välttämättömät reunaehdot.

Hintasääntelyllä edistettäisiin sitä, että markkinoilla olisi saatavilla pieniä rahaluottoja nykyistä kohtuullisimmilla ehdoilla. Sääntely johtaisi todennäköisesti myös siihen, että luotonantajat eivät enää myöntäisi luottoja osalle niistä kuluttajista, joilla on hyvin korkea luottoriski. Sääntely olisi siten omiaan vähentämään ylivelkaantumista ja edistämään velallisen selviytymisedellytyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on hyväksytty hintasääntelyä esimerkiksi tilanteissa, joissa on pyritty turvaamaan tai luomaan kilpailuedellytyksiä ottaen huomioon markkinoiden tai omaisuuden erityisluonne (teleyritykset PeVL 32/2004 vp, sähköyritykset PeVL 36/2004 vp), joissa on pyritty pitämään hinnat asiakkaan kannalta kohtuullisina (lääkkeiden hinnoittelu PeVL 49/2005 vp) taikka joissa asiakkaalla on rajalliset mahdollisuudet valita vapaasti palvelun tarjoaja ja tehdä hintavertailuja (taksiliikenteen hinnat PeVL 31/2006 vp). Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on myös hyväksytty velkojien omaisuudensuojan

rajoituksia velallisten selviytymismahdollisuuksien edistämiseksi muun muassa säädetäessä velallisen korvattaviksi tulevista perintäkuluista (PeVL 27/2004 vp) ja velallisen maksukyvyttömyyteen kytkeytyvästä täytäntöönpanolainsäädännöstä (PeVL 33/2002 vp). Valiokunnan aikaisemman tulkintakäytännön perusteella hintasääntelyä ei olekaan pidettävä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena.

Hintasääntelyä sovellettaisiin vain lain voimaantulon jälkeen tehtäviin luottosopimuksiin, eikä sillä siten puututtaisi taannehtivasti sopimussuhteiden sisältöön. Sääntely ei siten olisi tästäkään näkökulmasta valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista.

LIITE A: PIKALUOTTOJA KOSKENEIDEN ASIOIDEN OSUUS SUMMAARISISTA ASIOISTA VUONNA 2011

Käräjäoikeuksista saadut arviot

Käräjäoikeus	Vuonna 2011 saapuneet summaariset asiat yht. (Koko maa noin 340 000)	Arvio (%) pikaluottoja koskeneiden asioiden osuudesta	Pikaluottoja koskenei- den asioiden lukumää- räratio prosenttiosuu- den perusteella
Länsi-Uusimaa	11 406	30	3 400
Pirkanmaa	32 153	33–50	10 600–16 100
Varsinais-Suomi	30 011	25	7 500
Etelä-Pohjanmaa	9 809	50	4 900
Satakunta	14 456	65	9 400
Etelä-Savo	8 867	31	2 700
Kainuu	4 611	50–60	2 300–2 800
Pohjois-Karjala	8 684	50	4 300
Espoo	14 303	30	4 300
Helsinki	44 595	32	14 300
Tuusula	8 738	30–35	2 600–3 100
Vantaa	15 933	40–70	6 400–11 200
Etelä-Karjala	7 076	36	2 500
Hyvinkää	9 112	70	6 400
Kymenlaakso	11 051	60	6 600
Päijät-Häme	13 731	35	4 800
Lappi	7 599	50–60	3 800–4 600
Oulu	17 290	36	6 200
Ylivieska-Raahe	6 745	50	3 400

LIITE B: ESIMERKKEJÄ LUOTTOJEN ENIMMÄISHINNOISTA VAIHTOEHTO II:N MUKAAN

Luoton ja luottokustannusten yhteismäärä, kun luoton todellinen vuosikorko on 36 %* ja luotto maksetaan takaisin yhdessä erässä

Lainapo.	Laina-aika (vrk)					
€	14	30	60	90	180	365
100,00	101,18	102,55	105,18	107,87	116,37	136,00
300,00	303,55	307,67	315,55	323,63	349,12	408,00
500,00	505,93	512,79	525,92	539,38	581,87	680,00
800,00	809,49	820,47	841,48	863,01	930,99	1088,00

Luoton ja luottokustannusten yhteismäärä, kun luoton todellinen vuosikorko on 50 %* ja luotto maksetaan takaisin yhdessä erässä

Lainapo.	Laina-aika (vrk)					
€	14	30	60	90	180	365
100,00	101,56	103,38	106,89	110,51	122,13	150,00
300,00	304,70	310,16	320,67	331,54	366,40	450,00
500,00	507,83	516,94	534,46	552,57	610,67	750,00
800,00	812,53	827,11	855,14	884,12	977,08	1200,00

* Luoton todellisen vuosikoron enimmäismäärä olisi korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko (tällä hetkellä 1,0 prosenttia) lisättynä 35–49 prosenttiyksiköllä.

Todellinen vuosikorko on laskettu käyttämällä oikeusministeriön asetuksen (oikeusministeriön asetus kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta; 824/2010) liitteen 1 mukaista laskentakaavaa ja olettaen, että vuodessa on 365 päivää.

Luvut on pyöristetty alaspäin kokonaiseen senttiin.

LIITE C: VERTAILUTAUUKKO PERINTÄ- JA OIKEUDENKÄYNTIKULUJEN ENIMMÄISMÄÄRISTÄ

Maksuviivästystyöryhmän ehdottamat muutokset perintäkulujen enimmäismääriin ja pikaluotto 2011 -työryhmän ehdottamat muutokset summaaristen asioiden oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriin

	NYKYTILA			SÄÄDÖSEHDOTUKSET		
Saatava	Perintäkulut enintään*	Oik.käyntikulut enintään (perustaksa)	Yht.x	Perintäkulut enintään*	Oik.käyntikulut enintään (perustaksa)	Yht.x
50	190	134	374	60	50	160
100	190	134	424	60	50	210
200	190	134	524	90	50	340
300	220	168	688	90	80	470
500	220	168	888	90	80	670
1500	220	168	1888	160	110	1770

	NYKYTILA			SÄÄDÖSEHDOTUKSET		
Saatava	Perintäkulut enintään*	Oik.käyntikulut enintään (korkea taksa)	Yht.x	Perintäkulut enintään*	Oik.käyntikulut enintään (korkea taksa)	Yht.x
50	190	218	458	60	80	190
100	190	218	508	60	80	240
200	190	218	608	90	80	370
300	220	258	778	90	120	510
500	220	258	978	90	120	710
1500	220	258	1978	160	160	1820

* Oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmä on ehdottanut mietinnössään muutoksia perintäkulujen enimmäismääriin (Mietintöjä ja lausuntoja 54/2011).

× Oikeudenkäyntikulutaksoihin lisätään vaadittaessa kantajalta perittävä oikeudenkäyntimaksu, joka on asian vireilletulotavasta riippuen 60 tai 80 euroa.

1.

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 13, 14 ja [17] §, sellaisina kuin ne ovat laissa 746/2010, sekä
lisätään 7 lukuun uusi [4 a] ja 17 a § seuraavasti:

7 luku

Kuluttajaluotot

13 §

Hyvä luotonantotapa

Luotonantajan on luotonannossa meneteltävä vastuullisesti.

Erityisesti edellytetään, että luotonantaja:

1) ei markkinoi luottoa siten, että markkinointi on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista huolellisesti;

2) ei käytä luoton myöntämistä pääasiallisena markkinointikeinona markkinoidessaan muita kulutushyödykkeitä;

3) ei käytä luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiainnissa lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua;

4) antaa kuluttajalle ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät ja selkeät selvitykset sen arvioimiseksi, soveltuuko luotto kuluttajan tarpeisiin ja hänen taloudelliseen tilanteeseensa;

5) antaa kuluttajalle maksuviivästystilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi sekä suhtautuu vastuullisesti maksujärjestelyihin.

Mitä 1 momentissa ja 2 momentin 1—4 kohdassa säädetään, sovelletaan myös luotonvälittäjään. Mitä 2 momentin 4 kohdassa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta päätoimensa ohella luotonvälittäjänä toimivaan myyjään eikä palveluksen suorittajaan.

14 §

Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus

Luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (*kuluttajan luottokelpoisuus*). Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella.

Jos osapuolet sopivat myöhemmin luoton määrän tai luottorajan korottamisesta, luotonantajan on varmistettava kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus ja, jos luoton määrää tai luottorajaa merkittävästi korotetaan, arvioitava kuluttajan luottokelpoisuus uudelleen ennen korotuksesta sopimista.

Vaihtoehto I

4 a §

Kuluttajaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen

Luotonantaja ei saa tarjota kuluttajalle luottoa, joka on määrältään alle 100 euroa. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta hyödykesidonnaisiin luottoihin.

17 §

Luottosopimuksen tekeminen

Kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale sopimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana.

Kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava:

- 1) tiedot luottosopimuksen osapuolista;
- 2) tiedot 9 §:ssä tarkoitetuista seikoista;
- 3) sopimuksen muut ehdot;
- 4) tiedot peruuttamisoikeuden käyttämisen edellytyksistä;
- 5) tiedot luottosopimuksen irtisanomisesta ja muusta päättämisestä;
- 6) tiedot oikeussuojakeinoista ja valvontaviranomaisesta.

Sopimuksessa mainittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

17 a §

Luottokustannusten periminen ja koron enimmäismäärä

Kuluttajalta saa luottosuhteen johdosta periä vuotuista korkoa, joka on enintään kulloinkin voimassa oleva korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 30 prosenttiyksiköllä. Koron lisäksi kuluttajalta saa periä kyseisen luoton myöntämiseen liittyvät, hyvän luotonantotavan mukaisista

toimista aiheutuvat kohtuulliset luottokustannukset.

Korkoa ja muita luottokustannuksia ei saa kuitenkaan periä, ellei korkoa ole yksilöity ja muiden luottokustannusten perusteesta ja kokonaismäärästä sovittu 17 §:ssä tarkoitetussa sopimuksessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta:

- 1) hyödykesidonnaisiin luottoihin; ja
- 2) muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin, jos luottoraja tai luoton määrä on vähintään 1 000 euroa.

Vaihtoehto II

17 a §

Luottokustannusten enimmäismäärä

Kuluttajalta ei luottosuhteen johdosta saa periä korkona tai muuna luottokustannuksena määrää, joka ylittää luoton todelliseksi vuosikoroksi muunnettuna korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron lisättynä [35—49] prosenttiyksiköllä. Mitä tässä pykälässä säädetään luottokustannusten enimmäismäärästä, ei sovelleta:

- 1) hyödykesidonnaisiin luottoihin; ja
- 2) muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin, jos luottoraja tai luoton määrä on vähintään 1 000 euroa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan kuitenkin 7 luvun 13 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja 3 momenttia siltä osin kuin niissä säädetään lisämaksullisen tekstiviesti- tai muun vastaavan viestipalvelun käyttämisestä luottosuhteeseen liittyvässä asiointinnissa.

2.

Laki

eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain (747/2010) 10, 11 ja 13 § seuraavasti:

10 §

Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Tämän lain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Luotonantajan on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava aluehallintovirastolle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja tiedot.

Lisäksi aluehallintovirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksilöityä valvontatointia varten tietoja myös muulta yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä kuin luotonantajalta. Tietojen tulee olla valvonnan kannalta välttämättömiä sen selvittämiseksi, kuuluuko luottojen tarjoaminen tämän lain soveltamisalaan tai kuka luottoja tosiasiallisesti tarjoaa.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada sakkon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).

11 §

Pakkokeinot

Aluehallintoviraston on kiellettävä kuluttajaluottojen tarjoaminen, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä. Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös tällaista toimintaa harjoitta-

van palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Jos luotonantaja laiminlyö 7 §:n 3 momentissa tai 10 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi kehottaa luotonantajaa täyttämään velvollisuuden määräajassa. Jos luotonantaja laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi antaa luotonantajalle varoituksen. Jos laiminlyönnit ovat vakavia tai jos ne annetusta kehotuksesta tai varoituksesta huolimatta toistuvat, aluehallintovirasto voi kieltää osaksi tai kokonaan luotonantajan toiminnan määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Aluehallintovirasto voi asettaa tässä pykälässä tarkoitetun kiellon tai kehotuksen tehosteeksi uhkasakon. Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa on tehostettava uhkasakolla, paitsi jos se erityisestä syystä on tarpeetonta, tai jos aluehallintovirasto katsoo, että menettely tulisi saattaa arvioitavaksi 13 §:n 1 momentin mukaisesti. Uhkasakosta säädetään muutoin uhkasakkolaissa (1113/1990).

13 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan ilman rekisteröintiä harjoittaa kuluttajaluottojen tarjoamista, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotonantajarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Sitä, joka rikkoo 11 §:n nojalla määrättyä _____ tuomittu maksettavaksi.
uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei voida
tuomita rangaistukseen samasta teosta, jos Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

korkolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkolain (633/1982) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 340/2002, seuraavasti:

2 §

Tahdonvaltaisuus

Velvollisuus maksaa korkoa määräytyy tämän lain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppataavasta taikka toisin ole säädetty.

Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluottoa tai muuta kulutushyödykettä koskevaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen taikka sellaiseen sopimukseen, jonka perusteella velallinen ostamalla tai vuokraamalla hankkii asunnon itseään tai perheenjäseniään varten, sitoumus on tehoton siltä osin kuin velallinen olisi velvollinen

maksamaan enemmän viivästyskorkoa kuin 4—11 §:ssä säädetään. Jos velallinen näissä tapauksissa on viivästysten varalta sitoutunut viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi maksamaan provisiota, palkkiota tai vastaavaa suoritusta, sitoumus on tehoton siltä osin kuin viivästyskoron ja mainitun suorituksen yhteenlaskettu määrä ylittää 4—11 §:n mukaan lasketun koron.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 13, 14 ja [17] §, sellaisina kuin ne ovat
laissa 746/2010, sekä
lisätään 7 lukuun uusi [4 a] ja 17 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

7 luku

Kuluttajaluotot

Kuluttajaluotot

13 §

13 §

Hyvä luotonantotapa

Hyvä luotonantotapa

Luotonantajan on luotonannossa meneteltävä vastuullisesti.

Erityisesti edellytetään, että luotonantaja:

1) ei markkinoi luottoa siten, että markkinointi on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista huolellisesti;

2) ei käytä luoton myöntämistä pääasiallisena markkinointikeinona markkinoidessaan muita kulutushyödykkeitä;

3) antaa kuluttajalle ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät ja selkeät selvitykset sen arvioimiseksi, soveltuuko luotto kuluttajan tarpeisiin ja hänen taloudelliseen tilanteeseensa;

4) antaa kuluttajalle maksuviivästystilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi

Luotonantajan on luotonannossa meneteltävä vastuullisesti.

Erityisesti edellytetään, että luotonantaja:

1) ei markkinoi luottoa siten, että markkinointi on omiaan selvästi heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista huolellisesti;

2) ei käytä luoton myöntämistä pääasiallisena markkinointikeinona markkinoidessaan muita kulutushyödykkeitä;

3) ei käytä luottoa markkinoitaessa, sitä myönnettäessä tai muussa luottosuhteeseen liittyvässä asiainnissa lisämaksullista tekstiviesti- tai muuta vastaavaa viestipalvelua;

4) antaa kuluttajalle ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät ja selkeät selvitykset sen arvioimiseksi, soveltuuko luotto kuluttajan tarpeisiin ja hänen taloudelliseen tilanteeseensa;

5) antaa kuluttajalle maksuviivästystilanteissa tietoa ja neuvoja maksuvaikeuksien syntymisen tai syvenemisen estämiseksi ja maksukyvyttömyystilanteiden hoitamiseksi

Voimassa oleva laki

sekä suhtautuu vastuullisesti maksujärjestelyihin.

Mitä 1 momentissa ja 2 momentin 1—3 kohdassa säädetään, sovelletaan myös luotonvälittäjään. Mitä 2 momentin 3 kohdassa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta päätoimensa ohella luotonvälittäjänä toimivaan myyjään eikä palveluksen suorittajaan.

14 §

Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus

Luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (*kuluttajan luottokelpoisuus*). Arviointi on tehtävä riittävien tietojen perusteella *ottaen huomioon luoton määrä ja muut olosuhteet*.

Jos osapuolet sopivat myöhemmin luoton määrän tai luottorajan korottamisesta, luotonantajan on varmistettava kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus ja, jos luoton määrää tai luottorajaa merkittävästi korotetaan, arvioitava kuluttajan luottokelpoisuus uudelleen ennen korotuksesta sopimista.

Ehdotus

sekä suhtautuu vastuullisesti maksujärjestelyihin.

Mitä 1 momentissa ja 2 momentin 1—4 kohdassa säädetään, sovelletaan myös luotonvälittäjään. Mitä 2 momentin 4 kohdassa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta päätoimensa ohella luotonvälittäjänä toimivaan myyjään eikä palveluksen suorittajaan.

14 §

Velvollisuus arvioida kuluttajan luottokelpoisuus

Luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa (*kuluttajan luottokelpoisuus*). Arviointi on tehtävä *kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita* koskevien riittävien tietojen perusteella.

Jos osapuolet sopivat myöhemmin luoton määrän tai luottorajan korottamisesta, luotonantajan on varmistettava kuluttajaa koskevien tietojen ajantasaisuus ja, jos luoton määrää tai luottorajaa merkittävästi korotetaan, arvioitava kuluttajan luottokelpoisuus uudelleen ennen korotuksesta sopimista.

Vaihtoehto I

4 a §

Kuluttajaluottojen tarjontaoikeuden rajoittaminen

Luotonantaja ei saa tarjota kuluttajalle luottoa, joka on määrältään alle 100 euroa. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta hyödykesidonnaisiin luottoihin.

17 §

Luottosopimuksen tekeminen

Kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale so-

17 §

Luottosopimuksen tekeminen

Kuluttajaluottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja kuluttajalle on annettava kappale so-

Voimassa oleva laki

pimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana.

Kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava:

- 1) tiedot luottosopimuksen osapuolista;
- 2) tiedot 9 §:ssä tarkoitetuista seikoista;
- 3) sopimuksen muut ehdot;
- 4) tiedot peruuttamisoikeuden käyttämisen edellytyksistä;
- 5) tiedot luottosopimuksen irtisanomisesta ja muusta päättämisestä;
- 6) tiedot oikeussuojakeinoista ja valvontaviranomaisesta.

Sopimuksessa mainittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. *Kuluttajalta ei saa luottosuhteen perusteella periä korkoa tai maksuja, josta ei ole sovittu 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa.*

Ehdotus

pimusta. Sopimus voidaan tehdä myös sähköisesti siten, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa sopimuksen muuttumattomana.

Kuluttajaluottosopimuksessa on mainittava:

- 1) tiedot luottosopimuksen osapuolista;
- 2) tiedot 9 §:ssä tarkoitetuista seikoista;
- 3) sopimuksen muut ehdot;
- 4) tiedot peruuttamisoikeuden käyttämisen edellytyksistä;
- 5) tiedot luottosopimuksen irtisanomisesta ja muusta päättämisestä;
- 6) tiedot oikeussuojakeinoista ja valvontaviranomaisesta.

Sopimuksessa mainittavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

17 a §

Luottokustannusten periminen ja koron enimmäismäärä

Kuluttajalta saa luottosuhteen johdosta periä vuotuista korkoa, joka on enintään kulloinkin voimassa oleva korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 30 prosenttiyksiköllä. Koron lisäksi kuluttajalta saa periä kyseisen luoton myöntämiseen liittyvät, hyvän luotonantotavan mukaisista toimista aiheutuvat kohtuulliset luottokustannukset.

Korkoa ja muita luottokustannuksia ei saa kuitenkaan periä, ellei korkoa ole yksilöity ja muiden luottokustannusten perusteesta ja kokonaismäärästä sovittu 17 §:ssä tarkoitetussa sopimuksessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta:

- 1) hyödykesidonnaisiin luottoihin; ja
- 2) muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin, jos luottoraja tai luoton määrä on vähintään 1 000 euroa.

Vaihtoehto II

17 a §

Luottokustannusten enimmäismäärä

Kuluttajalta ei luottosuhteen johdosta saa periä korkona tai muuna luottokustannuksena määrää, joka ylittää luoton todelliseksi vuosikoroksi muunnettuna korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron lisättynä [35—49] prosenttiyksiköllä. Mitä tässä pykälässä säädetään luottokustannusten enimmäismäärästä, ei sovelleta:

- 1) hyödykesidonnaisiin luottoihin; ja
- 2) muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin, jos luottoraja tai luoton määrä on vähintään 1 000 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan kuitenkin 7 luvun 13 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja 3 momenttia siltä osin kuin niissä säädetään lisämaksullisen tekstiviesti- tai muun vastaavan viestipalvelun käyttämisestä luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa.

2.

Laki

eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain (747/2010) 10, 11 ja 13 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

*Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedon-
saantioikeus*

*Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedon-
saantioikeus*

Tämän lain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Luotonantajan on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava aluehallintovirastolle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja tiedot.

Tämän lain noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Luotonantajan on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä annettava aluehallintovirastolle valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja tiedot.

Lisäksi aluehallintovirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksilöityä valvontatoimintaa varten tietoja myös muulta yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä kuin luotonantajalta. Tietojen tulee olla valvonnan kannalta välttämättömiä sen selvittämiseksi, kuuluuko luottojen tarjoaminen tämän lain soveltamisalaan tai kuka luottoja tosiasiallisesti tarjoaa.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada sakkon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).

Aluehallintovirastolla on oikeus saada sakkon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään rikosrekisterilaissa (770/1993).

11 §

11 §

Pakkokeinot

Pakkokeinot

Aluehallintoviraston on kiellettävä kuluttajaluottojen tarjoaminen, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä. Kiel-

Aluehallintoviraston on kiellettävä kuluttajaluottojen tarjoaminen, jota harjoitetaan tämän lain vastaisesti ilman rekisteröintiä.

to voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös tällaista toimintaa harjoittavan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Jos luotonantaja laiminlyö 7 §:n 3 momentissa tai 10 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi kehottaa luotonantajaa täyttämään velvollisuuden määräajassa. Jos luotonantaja laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi antaa luotonantajalle varoituksen. Jos laiminlyönnit ovat vakavia tai jos ne annetusta kehotuksesta tai varoituksesta huolimatta toistuvat, aluehallintovirasto voi kieltää osaksi tai kokonaan luotonantajan toiminnan määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Aluehallintovirasto voi asettaa tässä pykälässä tarkoitetun kiellon tai kehotuksen tehoteeksi uhkasakon. Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta. Uhkasakosta säädetään muutoin uhkasakkolaissa (1113/1990).

Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös tällaista toimintaa harjoittavan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Jos luotonantaja laiminlyö 7 §:n 3 momentissa tai 10 §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi kehottaa luotonantajaa täyttämään velvollisuuden määräajassa. Jos luotonantaja laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden, aluehallintovirasto voi antaa luotonantajalle varoituksen. Jos laiminlyönnit ovat vakavia tai jos ne annetusta kehotuksesta tai varoituksesta huolimatta toistuvat, aluehallintovirasto voi kieltää osaksi tai kokonaan luotonantajan toiminnan määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Aluehallintovirasto voi asettaa tässä pykälässä tarkoitetun kiellon tai kehotuksen tehoteeksi uhkasakon. Edellä 1 momentissa tarkoitettua kieltoa on tehostettava uhkasakolla, *paitsi jos se erityisestä syystä on tarpeetonta, tai jos aluehallintovirasto katsoo, että menettely tulisi saattaa arvioitavaksi 13 §:n 1 momentin mukaisesti.* Uhkasakosta säädetään muutoin uhkasakkolaissa (1113/1990).

13 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan ilman rekisteröintiä harjoittaa kuluttajaluottojen tarjoamista, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotonantajarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Sitä, joka rikkoo 11 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

13 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan ilman rekisteröintiä harjoittaa kuluttajaluottojen tarjoamista, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotonantajarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Sitä, joka rikkoo 11 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta, *jos uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu maksettavaksi.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki

korkolain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkolain (633/1982) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 340/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tahdonvaltaisuus

Tahdonvaltaisuus

Velvollisuus maksaa korkoa määräytyy tämän lain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatastavasta taikka toisin ole säädetty.

Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluotoa tai muuta kulutushyödykettä koskevaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen taikka sellaiseen sopimukseen, jonka perusteella velallinen ostamalla tai vuokraamalla hankkii asunnon itseään tai perheenjäseniään varten, sitoumus on tehoton siltä osin kuin velallinen olisi velvollinen maksamaan enemmän viivästyskorkoa kuin 4—11 §:ssä säädetään. Jos velallinen näissä tapauksissa on viivästyksen varalta sitoutunut viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi maksamaan provisiota, palkkiota tai vastaavaa *toistuvaa* suoritusta, sitoumus on tehoton siltä osin kuin viivästyskoron ja mainitun suorituksen yhteenlaskettu määrä ylittää 4—11 §:n mukaan lasketun koron.

Velvollisuus maksaa korkoa määräytyy tämän lain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatastavasta taikka toisin ole säädetty.

Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluotoa tai muuta kulutushyödykettä koskevaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen taikka sellaiseen sopimukseen, jonka perusteella velallinen ostamalla tai vuokraamalla hankkii asunnon itseään tai perheenjäseniään varten, sitoumus on tehoton siltä osin kuin velallinen olisi velvollinen maksamaan enemmän viivästyskorkoa kuin 4—11 §:ssä säädetään. Jos velallinen näissä tapauksissa on viivästyksen varalta sitoutunut viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi maksamaan provisiota, palkkiota tai vastaavaa suoritusta, sitoumus on tehoton siltä osin kuin viivästyskoron ja mainitun suorituksen yhteenlaskettu määrä ylittää 4—11 §:n mukaan lasketun koron.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin
sopimuksiin sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Oikeusministeriön asetus

vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta

Oikeusministeriön päätöksen mukaisesti
muutetaan vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa annetun oikeusministeriön asetuksen (1311/2001) 3 §, sellaisena kuin se on asetuksessa 1424/2010, seuraavasti:

3 §

Tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrä

Vastaajan maksettavaksi vaaditut oikeu-

denkäyntikulut tuomitaan vaatimuksen mukaisesti. Ne tuomitaan kuitenkin korkeintaan perustaksan tai korkean taksan määräisenä velan pääoman määrän mukaan seuraavasti:

	Velan pääoma alle 300 euroa	Velan pääoma vähintään 300 euroa mutta enintään 1000 euroa	Velan pääoma yli 1000 euroa tai häätö
Perustaksa	50 euroa	80 euroa	110 euroa
Korkea taksa	80 euroa	120 euroa	160 euroa

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin taksoihin lisätään vaadittaessa kantajalta perittävä oikeudenkäyntimaksu. Jos oikeudenkäyntikuluja ei ole vaadittu, niitä ei tuomita.

kuuta 20 .

Tämän asetuksen voimaantullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan tämän asetuksen voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä _____

1.

Lag

om ändring av konsumentskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsumentskyddslagen (38/1978) 7 kap. 13, 14 och [17] §, sådana de lyder i lag
746/2010, samt
fogas till 7 kap. nya [4 a] och 17 a § som följer:

7 kap.

Konsumentkrediter

13 §

God kreditgivningssed

Kreditgivaren ska handla ansvarsfullt vid kreditgivningen.

Det förutsätts särskilt att kreditgivaren

1) inte marknadsför en kredit så att marknadsföringen tydligt bidrar till att försämra konsumentens förmåga att noggrant överväga krediten,

2) inte använder kreditgivningen som ett huvudsakligt argument vid marknadsföringen av andra konsumtionsnyttigheter,

3) inte använder sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid marknadsföring eller beviljande av kredit eller vid annan kommunikation i anslutning till kreditförhållandet,

4) ger konsumenten en sådan tillräcklig och klar utredning innan kreditavtalet tecknas som gör det möjligt för konsumenten att bedöma om krediten är lämplig för hans eller hennes behov och ekonomiska situation,

5) i händelse av försenad betalning ger konsumenten information och råd för att förhindra att betalningssvårigheter uppstår eller förvärras och informerar om hur situationer med betalningsoförmåga kan skötas samt att

kreditgivaren förhåller sig ansvarsfullt till betalningsarrangemang.

Bestämmelserna i 1 mom. och 2 mom. 1—4 punkten tillämpas också på kreditförmedlare. Bestämmelsen i 2 mom. 4 punkten gäller dock inte en sådan säljare eller tjänsteleverantör som arbetar som kreditförmedlare vid sidan av sin huvudsyssla.

14 §

Skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet

Innan ett kreditavtal ingås ska kreditgivaren bedöma om konsumenten har förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt kreditavtalet (*konsumentens kreditvärdighet*). Bedömningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om konsumentens inkomster och övriga ekonomiska omständigheter.

Om parterna senare kommer överens om att höja kreditbeloppet eller kreditgränsen, ska kreditgivaren försäkra sig om att informationen om konsumenten är aktuell och, om kreditbeloppet eller kreditgränsen höjs betydligt, bedöma konsumentens kreditvärdighet på nytt innan avtal ingås om höjningen.

Alternativ I

4 a §

Begränsning av rätten att bjuda ut konsumentkrediter

Kreditgivare får inte bjuda ut kredit till konsumenter till ett belopp som understiger 100 euro. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på nyttighetsbundna krediter.

17 §

Ingående av kreditavtal

Ett kreditavtal ska ingås skriftligen och konsumenten ska få ett exemplar av avtalet. Ett avtal får också ingås på elektronisk väg på ett sådant sätt att konsumenten kan bevara och återge avtalet i oförändrad form.

Följande information ska lämnas i ett konsumentkreditavtal:

- 1) uppgifter om parterna i kreditavtalet,
- 2) uppgifter om de omständigheter som avses i 9 §,
- 3) övriga avtalsvillkor,
- 4) uppgifter om villkoren för utövandet av ångerrätten,
- 5) uppgifter om uppsägning eller annan avslutning av kreditavtalet,
- 6) uppgifter om rättsmedel och tillsynsmyndighet.

Närmare bestämmelser om den information som ska lämnas i avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 a §

Uttag av kreditkostnader och räntans maximibelopp

På grund av kreditförhållandet får det hos konsumenten tas ut en årlig ränta som högst svarar mot den i 12 § i räntelagen (633/1982) avsedda referensränta som gäller vid tidpunkten i fråga utökad med 30 procentenheter. Utöver ränta får det hos konsumenten tas ut skäliga kreditkostnader för åtgärder i sam-

band med beviljandet av krediten som överensstämmer med god kreditgivningssed.

Ränta och andra kreditkostnader får dock inte tas ut, om inte räntan har specificerats och det inte har avtalats om grunden för de andra kreditkostnaderna och deras sammanlagda belopp i det avtal som avses i 17 §.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på

- 1) nyttighetsbundna krediter och
- 2) andra än nyttighetsbundna krediter, om kreditgränsen eller kreditbeloppet är minst 1 000 euro.

Alternativ II

17 a §

Kreditkostnadernas maximibelopp

På grund av kreditförhållandet får det hos konsumenten som ränta eller andra kreditkostnader inte tas ut ett belopp som omvandlat till kreditens effektiva ränta överstiger den referensränta som avses i 12 § i räntelagen (633/1982) utökad med [35—49] procentenheter. Vad som i denna paragraf föreskrivs om kreditkostnadernas maximibelopp tillämpas inte på

- 1) nyttighetsbundna krediter och
- 2) andra än nyttighetsbundna krediter, om kreditgränsen eller kreditbeloppet är minst 1 000 euro.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas dock 7 kap. 13 § 2 mom. 3 punkten och 3 mom. till den del det i dem föreskrivs om användning av sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid kommunikation i anslutning till kreditförhållandet.

2.

Lag

om ändring av lagen om registrering av vissa kreditgivare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om registrering av vissa kreditgivare (747/2010) 10, 11 och 13 § som följer:

10 §

Tillsyn och tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att denna lag följs.

Trots sekretessbestämmelserna ska en kreditgivare på begäran ge regionförvaltningsverket de handlingar och uppgifter som behövs för övervakningen.

Trots sekretessbestämmelserna har regionförvaltningsverket dessutom rätt att för en specificerad tillsynsåtgärd få uppgifter också av någon annan enskild sammanslutning eller person än kreditgivaren. Uppgifterna ska vara nödvändiga med tanke på tillsynen för att utreda huruvida tillhandahållande av krediter omfattas av tillämpningsområdet för denna lag eller vem som de facto tillhandahåller krediter.

Regionförvaltningsverket har rätt att ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som behövs för att utreda tillförlitligheten i fråga om en person som avses i 4 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 2 mom. Bestämmelser om rätten att få uppgifter ur straffregistret finns i straffregisterlagen (770/1993).

11 §

Tvångsmedel

Regionförvaltningsverket ska förbjuda tillhandahållande av konsumentkrediter som i strid med denna lag sker utan registrering. Om det finns särskilda skäl får förbudet också meddelas så att det gäller en anställd hos

den som bedriver sådan verksamhet eller någon annan som agerar för en sådan rörelses räkning.

Om en kreditgivare försummar en skyldighet som följer av 7 § 3 mom. eller 10 § 2 mom., får regionförvaltningsverket uppmana kreditgivaren att fullgöra sin skyldighet inom utsatt tid. Om kreditgivaren försummar en skyldighet som anges i 9 §, får regionförvaltningsverket ge kreditgivaren en varning. Om försummelse är allvarlig eller om de upprepas trots uppmaning eller varning, får regionförvaltningsverket förbjuda kreditgivarens verksamhet helt eller delvis för viss tid, dock för högst sex månader.

Regionförvaltningsverket får förena ett förbud eller en uppmaning som avses i denna paragraf med vite. Ett förbud som avses i 1 mom. ska förenas med vite, om inte detta av något särskilt skäl är onödigt eller om regionförvaltningsverket anser att förfarandet ska bedömas i enlighet med 13 § 1 mom. Bestämmelser om vite finns i övrigt i viteslagen (1113/1990).

13 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligt utan registrering tillhandahåller konsumentkrediter ska, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för kreditgivarbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

65

3.

Lag

om ändring av 2 § i räntelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räntelagen (633/1982) 2 §, sådan den lyder i lag 340/2002, som följer:

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat är föreskrivet.

Ansluter sig gäldenärens förbindelse till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument beträffande en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenä-

ren vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som bestäms i 4—11 §. Har gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller i tillägg därtill betala provision, premie eller motsvarande prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4—11 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

1.

Lag

om ändring av konsumentkyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konsumentkyddslagen (38/1978) 7 kap. 13, 14 och [17] §, sådana de lyder i lag
746/2010, samt
fogas till 7 kap. nya [4 a] och 17 a § som följer:

Gällande lydelse

7 kap

Konsumentkrediter

13 §

God kreditgivningssed

Kreditgivaren ska handla ansvarsfullt vid kreditgivningen.

Det förutsätts särskilt att kreditgivaren

1) inte marknadsför en kredit så att marknadsföringen tydligt bidrar till att försämra konsumentens förmåga att noggrant överväga krediten,

2) inte använder kreditgivningen som ett huvudsakligt argument vid marknadsföringen av andra konsumtionsnyttigheter,

3) ger konsumenten en sådan tillräcklig och klar utredning innan kreditavtalet tecknas som gör det möjligt för konsumenten att bedöma om krediten är lämplig för hans eller hennes behov och ekonomiska situation,

4) i händelse av försenad betalning ger konsumenten information och råd för att förhindra att betalningssvårigheter uppstår eller för-

Föreslagen lydelse

7 kap.

Konsumentkrediter

13 §

God kreditgivningssed

Kreditgivaren ska handla ansvarsfullt vid kreditgivningen.

Det förutsätts särskilt att kreditgivaren

1) inte marknadsför en kredit så att marknadsföringen tydligt bidrar till att försämra konsumentens förmåga att noggrant överväga krediten,

2) inte använder kreditgivningen som ett huvudsakligt argument vid marknadsföringen av andra konsumtionsnyttigheter,

3) inte använder sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid marknadsföring eller beviljande av kredit eller vid annan kommunikation i anslutning till kreditförhållandet,

4) ger konsumenten en sådan tillräcklig och klar utredning innan kreditavtalet tecknas som gör det möjligt för konsumenten att bedöma om krediten är lämplig för hans eller hennes behov och ekonomiska situation,

5) i händelse av försenad betalning ger konsumenten information och råd för att förhindra att betalningssvårigheter uppstår eller

Gällande lydelse

värras och informerar om hur situationer med betalningsoförmåga kan skötas samt att kreditgivaren förhåller sig ansvarsfullt till betalningsarrangemang.

Bestämmelserna i 1 mom. och 2 mom. 1—3 punkten tillämpas också på kreditförmedlare. Bestämmelsen i 2 mom. 3 punkten gäller dock inte en sådan säljare eller tjänsteleverantör som arbetar som kreditförmedlare vid sidan av sin huvudsyssla.

14 §

Skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet

Innan ett kreditavtal ingås ska kreditgivaren bedöma om konsumenten har förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt kreditavtalet (*konsumentens kreditvärdighet*). Bedömningen ska grundas på tillräckliga uppgifter med hänsyn till kreditbeloppet och övriga omständigheter.

Om parterna senare kommer överens om att höja kreditbeloppet eller kreditgränsen, ska kreditgivaren försäkra sig om att informationen om konsumenten är aktuell och, om kreditbeloppet eller kreditgränsen höjs betydligt, bedöma konsumentens kreditvärdighet på nytt innan avtal ingås om höjningen.

Föreslagen lydelse

förvärras och informerar om hur situationer med betalningsoförmåga kan skötas samt att kreditgivaren förhåller sig ansvarsfullt till betalningsarrangemang.

Bestämmelserna i 1 mom. och 2 mom. 1—4 punkten tillämpas också på kreditförmedlare. Bestämmelsen i 2 mom. 4 punkten gäller dock inte en sådan säljare eller tjänsteleverantör som arbetar som kreditförmedlare vid sidan av sin huvudsyssla.

14 §

Skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet

Innan ett kreditavtal ingås ska kreditgivaren bedöma om konsumenten har förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt kreditavtalet (*konsumentens kreditvärdighet*). Bedömningen ska grundas på tillräckliga uppgifter om *konsumentens inkomster* och övriga *ekonomiska* omständigheter.

Om parterna senare kommer överens om att höja kreditbeloppet eller kreditgränsen, ska kreditgivaren försäkra sig om att informationen om konsumenten är aktuell och, om kreditbeloppet eller kreditgränsen höjs betydligt, bedöma konsumentens kreditvärdighet på nytt innan avtal ingås om höjningen.

Alternativ I

4 a §

Begränsning av rätten att bjuda ut konsumentkrediter

Kreditgivare får inte bjuda ut kredit till konsumenter till ett belopp som understiger 100 euro. Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på nyttighetsbundna krediter.

17 §

Ingående av kreditavtal

Ett kreditavtal ska ingås skriftligen och konsumenten ska få ett exemplar av avtalet. Ett avtal får också ingås på elektronisk väg på ett sådant sätt att konsumenten kan bevara och återge avtalet i oförändrad form.

Följande information ska lämnas i ett konsumentkreditavtal:

- 1) uppgifter om parterna i kreditavtalet,
- 2) uppgifter om de omständigheter som avses i 9 §,
- 3) övriga avtalsvillkor,
- 4) uppgifter om villkoren för utövandet av ångerrätten,
- 5) uppgifter om uppsägning eller annan avslutning av kreditavtalet,
- 6) uppgifter om rättsmedel och tillsynsmyndighet.

Närmare bestämmelser om den information som ska lämnas i avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet. *Ränta och avgifter som grundar sig på kreditförhållandet får inte tas ut av konsumenten, om det inte har överenskommit i det avtal som avses i 1 mom.*

17 §

Ingående av kreditavtal

Ett kreditavtal ska ingås skriftligen och konsumenten ska få ett exemplar av avtalet. Ett avtal får också ingås på elektronisk väg på ett sådant sätt att konsumenten kan bevara och återge avtalet i oförändrad form.

Följande information ska lämnas i ett konsumentkreditavtal:

- 1) uppgifter om parterna i kreditavtalet,
- 2) uppgifter om de omständigheter som avses i 9 §,
- 3) övriga avtalsvillkor,
- 4) uppgifter om villkoren för utövandet av ångerrätten,
- 5) uppgifter om uppsägning eller annan avslutning av kreditavtalet,
- 6) uppgifter om rättsmedel och tillsynsmyndighet.

Närmare bestämmelser om den information som ska lämnas i avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet.

17 a §

Uttag av kreditkostnader och räntans maximalbelopp

På grund av kreditförhållandet får det hos konsumenten tas ut en årlig ränta som högst svarar mot den i 12 § i räntelagen (633/1982) avsedda referensränta som gäller vid tidpunkten i fråga utökad med 30 procentenheter. Utöver ränta får det hos konsumenten tas ut skäliga kreditkostnader för åtgärder i samband med beviljandet av krediten som överensstämmer med god kreditgivningssed.

Ränta och andra kreditkostnader får dock inte tas ut, om inte räntan har specificerats och det inte har avtalats om grunden för de andra kreditkostnaderna och deras sammanlagda belopp i det avtal som avses i 17 §.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

- 1) nyttighetsbundna krediter och
- 2) andra än nyttighetsbundna krediter, om kreditgränsen eller kreditbeloppet är minst 1 000 euro.

Alternativ II

17 a §

Kreditkostnadernas maximibelopp

På grund av kreditförhållandet får det hos konsumenten som ränta eller andra kreditkostnader inte tas ut ett belopp som omvandlat till kreditens effektiva ränta överstiger den referensränta som avses i 12 § i räntelagen (633/1982) utökad med [35—49] procentenheter. Vad som i denna paragraf föreskrivs om kreditkostnadernas maximibelopp tillämpas inte på

- 1) nyttighetsbundna krediter och
- 2) andra än nyttighetsbundna krediter, om kreditgränsen eller kreditbeloppet är minst 1 000 euro.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas dock 7 kap. 13 § 2 mom. 3 punkten och 3 mom. till den del det i dem föreskrivs om användning av sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid kommunikation i anslutning till kreditförhållandet.

2.

Lag

om ändring av lagen om registrering av vissa kreditgivare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om registrering av vissa kreditgivare (747/2010) 10, 11 och 13 § som följer:

Gällande lydelse

10 §

Tillsyn och tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att denna lag följs.

Trots sekretessbestämmelserna ska en kreditgivare på begäran ge regionförvaltningsverket de handlingar och uppgifter som behövs för övervakningen.

Regionförvaltningsverket har rätt att ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som behövs för att utreda tillförlitligheten i fråga om en person som avses i 4 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 2 mom. Bestämmelser om rätten att få uppgifter ur straffregistret finns i straffregisterlagen (770/1993).

11 §

Tvångsmedel

Regionförvaltningsverket ska förbjuda tillhandahållande av konsumentkrediter som i

Föreslagen lydelse

10 §

Tillsyn och tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter

Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar att denna lag följs.

Trots sekretessbestämmelserna ska en kreditgivare på begäran ge regionförvaltningsverket de handlingar och uppgifter som behövs för övervakningen.

Trots sekretessbestämmelserna har regionförvaltningsverket dessutom rätt att för en specificerad tillsynsåtgärd få uppgifter också av någon annan enskild sammanslutning eller person än kreditgivaren. Uppgifterna ska vara nödvändiga med tanke på tillsynen för att utreda huruvida tillhandahållande av krediter omfattas av tillämpningsområdet för denna lag eller vem som de facto tillhandahåller krediter.

Regionförvaltningsverket har rätt att ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som behövs för att utreda tillförlitligheten i fråga om en person som avses i 4 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 2 mom. Bestämmelser om rätten att få uppgifter ur straffregistret finns i straffregisterlagen (770/1993).

11 §

Tvångsmedel

Regionförvaltningsverket ska förbjuda tillhandahållande av konsumentkrediter som i

Gällande lydelse

strid med denna lag sker utan registrering. Om det finns särskilda skäl får förbudet också meddelas så att det gäller en anställd hos den som bedriver sådan verksamhet eller någon annan som agerar för en sådan rörelses räkning.

Om en kreditgivare försummar en skyldighet som följer av 7 § 3 mom. eller 10 § 2 mom., får regionförvaltningsverket uppmana kreditgivaren att fullgöra sin skyldighet inom utsatt tid. Om kreditgivaren försummar en skyldighet som anges i 9 §, får regionförvaltningsverket ge kreditgivaren en varning. Om försummelseerna är allvarliga eller om de upprepas trots uppmaning eller varning, får regionförvaltningsverket förbjuda kreditgivarens verksamhet helt eller delvis för viss tid, dock för högst sex månader.

Regionförvaltningsverket får förena ett förbud eller en uppmaning som avses i denna paragraf med vite. Ett förbud som avses i 1 mom. ska förenas med vite, om inte detta av något särskilt skäl är onödigt. Bestämmelser om vite finns i övrigt i viteslagen (1113/1990).

13 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen utan registrering tillhandahåller konsumentkrediter ska, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för *kreditgivarbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som bryter mot ett förbud som har meddelats med stöd av 11 § och förenats med vite får inte dömas till straff för samma gärning.

Föreslagen lydelse

strid med denna lag sker utan registrering. Om det finns särskilda skäl får förbudet också meddelas så att det gäller en anställd hos den som bedriver sådan verksamhet eller någon annan som agerar för en sådan rörelses räkning.

Om en kreditgivare försummar en skyldighet som följer av 7 § 3 mom. eller 10 § 2 mom., får regionförvaltningsverket uppmana kreditgivaren att fullgöra sin skyldighet inom utsatt tid. Om kreditgivaren försummar en skyldighet som anges i 9 §, får regionförvaltningsverket ge kreditgivaren en varning. Om försummelseerna är allvarliga eller om de upprepas trots uppmaning eller varning, får regionförvaltningsverket förbjuda kreditgivarens verksamhet helt eller delvis för viss tid, dock för högst sex månader.

Regionförvaltningsverket får förena ett förbud eller en uppmaning som avses i denna paragraf med vite. Ett förbud som avses i 1 mom. ska förenas med vite, om inte detta av något särskilt skäl är onödigt *eller om regionförvaltningsverket anser att förfarandet ska bedömas i enlighet med 13 § 1 mom.* Bestämmelser om vite finns i övrigt i viteslagen (1113/1990).

13 §

Straffbestämmelser

Den som uppsåtligen utan registrering tillhandahåller konsumentkrediter ska, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för *kreditgivarbrott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som bryter mot ett förbud som har meddelats med stöd av 11 § och förenats med vite får inte dömas till straff för samma gärning, *om vitet genom ett lagakraftvunnet beslut har dömts ut.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 2 § i räntelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räntelagen (633/1982) 2 §, sådan den lyder i lag 340/2002, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat är föreskrivet.

Ansluter sig gäldenärens förbindelse till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument beträffande en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenären vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som bestäms i 4—11 §. Har gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller i tillägg därtill betala *löpande* provision, premie eller motsvarande *upprepad* prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4—11 §.

Föreslagen lydelse

2 §

Avvikelse från lagen

Skyldigheten att betala ränta bestäms enligt denna lag, om inte något annat följer av gäldenärens förbindelse eller av handelsbruk eller något annat är föreskrivet.

Ansluter sig gäldenärens förbindelse till ett avtal som ingåtts mellan en näringsidkare och en konsument beträffande en konsumentkredit eller någon annan konsumtionsnyttighet, eller till ett avtal på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar bostad för sig eller familjemedlem, är förbindelsen utan verkan till den del gäldenären vore skyldig att betala dröjsmålsränta utöver vad som bestäms i 4—11 §. Har gäldenären i dessa fall i händelse av dröjsmål förbundit sig att i stället för dröjsmålsränta eller i tillägg därtill betala provision, premie eller motsvarande prestation, är förbindelsen utan verkan till den del dröjsmålsräntans och den nämnda prestationens sammanlagda belopp överstiger ränta som beräknats enligt 4—11 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Justitieministeriets förordning

om ändring av 3 § i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten skall dömas att ersätta i mål som avses i 21 kap. 8 c § i rättegångsbalken (1311/2001) 3 §, sådan den lyder i förordning 1424/2010, som följer:

3 §

Beloppet av de rättegångskostnader som döms ut

svaranden ska ersätta döms ut enligt yrkandet. De döms dock högst ut enligt grundtaxan eller den förhöjda taxan beroende på skuldkapitalet som följer:

Rättegångskostnader som det yrkats att

	Skuldkapitalet mindre än 300 euro	Skuldkapitalet minst 300 euro men högst 1000 euro	Skuldkapitalet över 1000 euro eller vräkning
Grundtaxa	50 euro	80 euro	110 euro
Förhöjd taxa	80 euro	120 euro	160 euro

På yrkande höjs taxorna enligt 1 mom. med en rättegångsavgift som tas ut hos käranden. Om det inte har yrkats ersättning för rättegångskostnaderna, döms de inte ut.

20 .

På mål som är anhängiga när denna förordning träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Denna förordning träder i kraft den _____

SAMMANDRAG

Arbetsgruppen föreslår att 7 kap. om konsumentkrediter i konsumentskyddslagen, lagen om registrering av vissa kreditgivare samt räntelagens bestämmelse om avvikelse från lagen ska ändras. Arbetsgruppen föreslår dessutom ändringar i justitieministeriets förordning om rättegångskostnader som motparten ska dömas att ersätta i s.k. summariska mål. Förslagets huvudsakliga syfte är att minska de skuldproblem som snabblånen förorsakar.

Enligt förslaget ska det sättas ett räntetak, dvs. vilken ränta kreditgivaren högst kan ta ut hos konsumenten för en kredit. Räntetaket ska gälla krediter under 1 000 euro, dock inte nyttighetsbundna krediter. Strävan med ändringen är att konsumenten ska få små penningkrediter på skäligare villkor än för närvarande. Reformen antas också i betydande grad minska utbudet av snabblån i deras nuvarande form.

Det föreslås preciseringar i och en skärpning av bestämmelserna om kreditgivarens skyldighet att bedöma en konsuments kreditvärdighet. Syftet med ändringen är att minska skuldproblemen genom att förutsätta att också de som bjuder ut små krediter ska bedöma konsumentens kreditvärdighet mer ingående än för närvarande. Bestämmelsen om god kreditgivningssed föreslås för sin del bli kompletterad så att det inte är förenligt med god kreditgivningssed att använda sms-tjänster eller andra motsvarande kommunikationstjänster mot extra avgift vid kreditgivningen. Syftet är här att eliminera olika slags problem som förekommit i samband med avgiftsbelagda sms-tjänster.

Det föreslås att maximibeloppet i fråga om rättegångskostnader som motparten ska dömas att ersätta i s.k. summariska mål sänks. Det föreslås också att rättegångskostnadernas maximibelopp ska bestämmas utgående från tre kapitalkategorier i stället för två. Målet är att rättegångskostnaderna bättre ska motsvara det arbete och de kostnader som förorsakas borgenärerna för uppsättande av stämningsansökan. Dessutom föreslås mindre ändringar i räntelagen och i lagen om registrering av vissa kreditgivare.

Lagarna avses träda i kraft omkring tre månader efter det att de har blivit stadfästa, med undantag för lagen om ändring av lagen om registrering av vissa kreditgivare, som avses träda i kraft så snart som möjligt. När det gäller den föreslagna bestämmelsen om ett räntetak föreslås en något längre tid än tre månader från stadfästande till ikraftträdande. De ändrade avtalsrättsliga bestämmelserna ska i huvudsak endast gälla avtal som ingås efter det att lagarna har trätt i kraft.

Ändringen av justitieministeriets förordning avses träda i kraft så snart som möjligt. Förordningen ska tillämpas på mål som inleds efter ikraftträdandet av förordningen.

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Suomen Pienlainayhdistys ry. ("Pienlainayhdistys") on nimennyt minut edustajakseen pikalainatyöryhmä 2011:een ("työryhmä"). Tässä eriävässä mielipiteessä keskityn työryhmän muistion ja työskentelyn keskeisiin epäkohtiin.

Eriävän mielipiteeni taustaksi totean, että pikalainoja otettiin viime vuonna yli 1,4 miljoonaa kappaletta. Kaiken kaikkiaan pikalainoja on vuodesta 2005 lukien myönnetty yli 6 miljoonaa kappaletta arviolta yli 500 000 suomalaiselle. Pikalainojen kysyntä kasvoi vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä 39 % edellisen vuoden vastaavaan aikaan nähden. Vuonna 2011 pienlainoja myönnettiin 322 miljoonan euron edestä ja 32 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Keskimääräinen laina oli 243 euroa, josta maksettiin korkoina ja kuluina yhteensä 23 prosenttia (€ 55,89). Kulujen osuus näyttää jatkuvasti alentuvan.

Pidän selvänä, että pikalainojen suosiota selittää yhtäältä kuluttajien tarve saada nopeasti luottoa ja toisaalta pikalainojen hinta-laatu –suhteen paremmuus muuhun saatavilla olevaan luototukseen nähden (luottokortit, pankkien pienet kulutusluotot yms.).

1. Pikalainojen kieltäminen

Työryhmä ehdottaa käytännössä pikalainojen kieltämistä. Työryhmän ehdotus (1. vaihtoehto) Kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:ksi (noin 30 % korkokatto) tarkoittaa, että 32 päivän ja 230 euron luotolle saa periä noin 6 euron korkotuoton lisättynä muutaman euron välittömillä muuttuvilla kuluilla. Vaihtoehto 2:n osalta voidaan työryhmän mietinnön liitteenä olevasta taulukosta päätellä, että 300 euron luotolle, joka otetaan 30 päiväksi, voitaisiin periä 7 euroa 67 senttiä korkona ja kuluina. Kuluttajan maksama keskimääräinen luottokustannus edellä kuvatussa 230 euron ja 32 päivän pikalainassa on tällä hetkellä noin 55 euroa. **Ehdotusten mukaan tuotot laskisivat n. 85 - 95 % kulujen pysyessä ennallaan.** Todettakoon, että asiakkaan tunnistaminen maksaa kalleimmillaan 5 euroa pankin veloittamana kertakustannuksena.

On selvää, että nykymuotoinen pikalainatoiminta muuttuu ehdotusten toteutuessa taloudellisesti kannattamattomaksi. Samaan tulokseen päästään myös selvittämällä sellaisten maiden pienten lainojen markkinoita, joissa on vastaava korkokatto. Yhdessäkään pohjoismaassa ei ole tällaista korkokattoa.

Pikalainojen kieltäminen nyt ehdotetulla tavalla ei ole perusteltua seuraavista syistä.

1. Pikalainat eivät ole velkaantumisen kannalta keskeinen tai ilmeisesti edes merkittävä tekijä. Kaikista kulutusluotoista 0,5 % on pikalainoja (Tilastokeskus). Kaikista kotitalouksien luotoista pikalainat ovat alle 0,1 %. Kaikista maksuhäiriöistä vain 1 % on pelkästään pikalainoista johtuvia (Suomen Asiakastieto). Ylipäättään pikalainoja on mukana vain noin 20 % maksuhäiriöistä ja otaksuttavasti (pienen lainapääoman takia) pääosin vähämerkityksellisessä asemassa.

Oikeusministeriön 8.3.2012 järjestämässä kuulemistilaisuudessa Suomen Asiakastieto Oy, Velkaneuvojat ry ja Takuusäätiö totesivat, etteivät pikalainat ole velkaantumisen kannalta keskeinen tekijä.

2. Velkaantumisongelmat johtuvat ensisijassa liiallisesta kuluttamisesta (Suomen Asiakastieto). Kuluttamista lainoitetaan 99,5 prosenttisesti muulla tavoin kuin pikalainoilla. Työryhmä ei ole pyrkinyt vertaamaan ja suhteuttamaan

pikalainojen aiheuttamia ongelmia muiden velkaantumistapojen aiheuttamiin ongelmiin.

3. Pikalainoista samoin kuin kaikista muistakin kulutusluotoista ja muista luotoista aiheutuu osalle kuluttajista ongelmia. Pikalainoista aiheutuvat ongelmat voidaan pyrkiä korjaamaan vähemmän kuluttajien asemaa ja samalla pikalainoja tarjoavien yritysten toimintamahdollisuuksia heikentävillä toimenpiteillä.

Epäkohtien voidaan katsoa kohdistuvan lähinnä joidenkin alan toimijoiden epäselvään hinnoitteluun (näin tarjottujen luottojen määrästä ei kuitenkaan ole selvitystä) sekä luottojen pääomaan suhteutettuna korkeisiin perintäkuluihin (näitäkin koskevat selvitykset puuttuvat). Lisäksi on kiinnitetty huomiota nuorten lainanottoon. Pienlainayhdistys on vastauksena näihin ongelmiin ehdottanut yhdeksi malliksi sääntelyä, jossa

- kielletäisiin lainan antaminen etävälinein esimerkiksi alle 20-vuotiaalle;
- ajettaisiin luottokustannukset (korko ja kulut) (i) yhteen euromääräisenä estettävään summaan (kielto periä mitään muita luottoaikaisia kustannuksia), joka (ii) voisi olla korkeintaan 30 %:a luoton pääomasta;
- rajattaisiin perintäkustannukset korkeintaan 50 %:iin pikalainan ja luottokustannuksen yhteismäärästä, lisättynä viranomaiskuluilla.

Sääntelymalli sai työryhmässä kannatusta, mutta sitä ei ole otettu esille työryhmän mietinnössä. Pykäläehdotukset ovat tämän eriävän mielipiteen liitteenä.

4. Pikalainaongelmia voitaisiin lisäksi poistaa tai lievittää esimerkiksi positiivisen luottotietorekisterin, toimijoiden korkeiden valvontamaksujen, pienten saatavien suoran ulosottokelpoisuuden yms. toimenpiteiden avulla.
5. **Koska velkaantumisongelmat eivät johdu pikalainoista ja koska pikalainojen aiheuttamia ongelmia voidaan poistaa tosiasiallista kieltä huomattavasti lievemmillä keinoilla, pikalainojen kieltäminen on perusoikeuksien (omaisuudensuoja, elinkeinovapaus) kannalta ongelmallista.** Pikalainojen käsitteleminen muusta velkaantumisesta ja muista luottomuodoista erillisenä kysymyksenä on perustuslaissa turvatun yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallista. (Professori Tuomas Ojasen asiantuntijalausunto ehdotuksen perusoikeuksiin liittyvistä ongelmista).

Työryhmässä perusoikeuskysymyksiä ei käsitelty käytännössä lainkaan. Työryhmän muistioon säätämisjärjestysperustelut ilmaantuivat vasta viimeisissä versioissa.

6. Työryhmän ehdottama hintasääntely saattaisi olla perusteltu toimenpide, mikäli tuotteiden hinnoitteluun liittyisi ongelmia (markkinahäiriö). Kun tuotteena yksinkertaisia pikalainoja tarjoaa vähintään 80 yhtiötä (kilpaillut markkinat) ja koska pikalainat eivät Suomessa ilmeisesti ole kalliimpia kuin muissakaan maissa, perusteita hintasääntelylle ei näyttäisi olevan.
7. Pikalainojen kulujen arvioiminen vuotuisen koron tai todellisen vuosikoron käsitteillä perustuu korkokäsitteen väärinymmärrykselle. Pikalainoissa kiinteät kustannukset ovat verrattain korkeita suhteessa pääomaan, jolloin

korkokäsitettä ei tulisi lainkaan käyttää kustannusten arvioinnissa (taloustieteen professori Vesa Kanniaisen muistio (2012), professori Ari Saarnilehdon lausunto (2008)).

Yhteen euromäärään perustuva (nykyään käytössä oleva) hinnoittelu on läpinäkyvämpää kuin mikään korkoelementtiin perustuva hinnoittelu. Pikalainoissa niin sanottu todellinen vuosikorko myös olettaa virheellisesti, että lainan myöntämisen kiinteät kulut kerryttäisivät korkoa korolle.

8. Nykymuotoisille pikalainoille ei näyttäisi olevan vaihtoehtoja. Pienlainayhdistyksen teettämän tutkimuksen (Taloustutkimus: mystery shopping, 2012) mukaan pankit eivät myönnä pikalainoja vastaavia luottoja. Luottokortit eivät joko ole saatavilla taikka taloudellisesti tai ehdoiltaan mielekkäitä suurelle osalle pikalainojen käyttäjistä. Sosiaalisella luototuksella ei ole merkitystä valtaosalle pikalainojen käyttäjistä, koska he eivät kvalifioitu luototuksen piiriin. Sosiaalisella luototuksella ei liene merkitystä kenellekään, joka tarvitsee lainan nopeasti.

Pikalainojen kieltäminen tarkoittaa työryhmän menevän toimeksiantonsa ulkopuolelle; toimeksianto on rajattu siten, että toimenpiteiden ei pitäisi kohtuuttomasti vaikeuttaa pienten luottojen saatavuutta yleisesti.

9. Toimialan kieltämistä ei voida perustella sillä, että toimialan noin 80 yrityksestä jotkut toimivat yksittäisten esimerkkien mukaan kuluttajan kannalta epäasiallisella tavalla. Työryhmässä ei ole yksilöity näin toimivia yrityksiä tai näiden tarjoamien luottojen lukumääriä.

2. Pikalainatyöryhmä lainvalmisteluhankkeena

Oikeusministeriön asettaman työryhmän pitäisi pikalainoja koskevista lakialoitteista ja pikalainoihin kohdistuvasta kielteisestä julkisuudesta huolimatta pystyä arvioimaan pikalainoihin liittyviä ongelmia objektiivisesti ja ennakkoasenteista vapaana. Työryhmän mietintö on kuitenkin keskittynyt pikalainoihin liittyvien kielteisten ominaisuuksien luettelointiin. Toisaalta nopeasti suosiotaan kasvattavien pikalainojen myönteisiä ominaisuuksia ei mainita muistiossa.

Mietinnön keskeinen argumentointi liittyy velkomusoikeudenkäyntien lukumääriin (Pienlainayhdistyksen noin 1 000 000 pikalainaan liittyvä seuranta antaa huomattavasti pienempiä lukuja kuin työryhmän mietinnössä esitetyt arviot; todellista tietoa oikeudenkäynneistä ei ole.). Oikeudenkäyntien määrän vähentämiskeinoja ei kuitenkaan ole systemaattisesti pohdittu. Vastaavasti mietinnössä korostetaan perintäkuluja, mutta ei etsitä tapoja rajoittaa niitä. Sama koskee nuorten velkaantumisongelmia.

Työryhmässä on puheenjohtajan toimesta tehty esimerkiksi korkokattoa koskevat ehdotukset ilman laskelmia siitä, mitä ne käytännössä tarkoittavat. Muistion liite B (esimerkkejä luottojen enimmäishinnoista) otettiin muistioon työryhmän viimeiseen kokoukseen kuukausia korkokattoehdotuksen tekemisen jälkeen ja sen jälkeen, kun korkokatot oli enemmistöpäätöksellä hyväksytty. Oikeudenkäyntikuluja koskevia ehdotuksia ei perustella minkäänlaisilla laskelmilla.

Ainoa työryhmän tilaama selvitys koskee nimenomaan pikalainojen aiheuttamia velkakierteitä (ja perustuu anonyymiin nettikeskusteluun). Ulkomainen erittäin laaja pikalainatoimintaa koskeva akateeminen tutkimusaineisto on jätetty käsittelemättä, samoin komission asiasta tilaamat selvitykset. Työryhmällä olisi ollut erityinen

velvollisuus selvittää pikalainoihin liittyviä kysymyksiä varsinkin ehdottaessaan nykymuotoisen toiminnan tosiasiallista kieltämistä.

Muiden luottotuotteiden epäkohtia ei käsitellä mietinnössä käytännössä lainkaan. Esimerkiksi pääosalle kuluttajista erittäin hyvin soveltuvat luottokortit johtavat vuodessa kymmeniin tuhansiin maksuhäiriöihin (Tilastokeskus). Kasvavimmat velkaongelmat liittyvät hyödykesidonnaiseen velkaantumiseen (Suomen Asiakastieto).

Muistiosta ei esimerkiksi käy ilmi Aluehallintovirastojen toimittama tieto, jonka mukaan niillä on käytettävissään ainoastaan 0,5 henkilötyövuotta pikalainoja koskevan valvontatehtävän hoitamiseen - aikaisempiakaan lainsäädäntötoimenpiteitä ei siis ole käytännössä toteutettu.

Muistiossa ei käsitellä ilmeisiäkään toiminnan kieltämisen vaihtoehtoja tai ne ohitetaan maininnalla (vaihtoehtoista ks. edellä). Pienlainayhdistyksen viimeisimmästä ja työryhmässä kannatusta saaneesta kompromissiehdotuksesta mainitaan asiayhteydestä erotettuna ainoastaan kulukatto, mutta ei muita elementtejä – näin esitettynä kulukatto ei näytäkään erityisen vakuuttavalta, mutta sen tarkoituksena onkin ollut leikata vain kaikkein kalleimmat lainat (ja samalla suurimman luottoriskin muodostavat asiakkaat) tarjonnan ulkopuolelle.

Työryhmässä pikalainayritysten kilpailijat on asetettu tilanteeseen, jossa he joutuvat osallistumaan päätöksentekoon kilpailijoidensa toiminnan lopettamisesta. Sinänsä esimerkiksi FK on toiminut työryhmässä asianmukaisesti, mutta itse asetelma on ongelmallinen.

Mikäli velkaantumisongelmaan halutaan puuttua, olisi harkittava asianmukaisesti resursoitua, riittävän pitkäaikaista ja ennakkoasenteista vapaan työryhmän asettamista.

Espoossa 2.4.2012

Manne Airaksinen

Liitteet Suomen Pienlainayhdistyksen viimeisin sääntelyehdotus
Todellisen vuosikoron laskentaa konkretisoiva taulukko

Yksityiskohtaiset ehdotukset oikeusministeriön pikaluottotyöryhmään

Jäljempänä esitettävät ehdotukset muodostavat kokonaisuuden ja ne on tarkoitettu vaihtoehdoksi työryhmän muistiossa olevalle sääntelykokonaisuudelle (Luonnos II, 27.2.2012). Suuri osa ehdotuksista on kuitenkin samoja.

1. Pikaluottojen etämyynnin kieltö alle 20-vuotiaille

Lisätään kuluttajansuojalakiin (38/1978) 6 a lukuun uusi 19 §

19 § Kielto myöntää pikaluottoa etämyynnissä alle 20-vuotiaalle. Laina-ajaltaan alle [kuuden] kuukauden pituista [ja lainapääomaltaan alle 1000 euron] vakuudetonta kertaluottoa ei saa etäviestimen välityksellä myöntää alle 20-vuotiaalle.

Kielto ei koske hyödykesidonnaisia luottoja.

Perustelu: Säännöksessä kiellettäisiin pikaluoton myöntäminen etävälinein alle 20-vuotiaalle. Kielto ei koskisi muun tyyppistä luotonantoa. Käytännössä pikaluotot otetaan aina etävälinein.

Kiellon kohteena olevassa ikäryhmässä (lähinnä 18-19 -vuotiaat) on paljon opiskelijoita ja kotona asuvia nuoria aikuisia, joilla ei ole säännöllisiä tuloja ja menoja ja joiden maksukyky on heikompi kuin muilla asiakasryhmillä. Pykälän tarkoituksena ei ole estää nuoria aikuisia saamasta pikaluottoa muulla tavoin kuin etäviestimellä, eikä estää heitä saamasta muita kuin pikaluottoja myös etävälineillä. Säännös vähentäisi osaltaan alle 20-vuotiaiden velkaantumismahdollisuuksia.

2. Luottokelpoisuuden varmentaminen

Muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §

[Säädösteksti kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

Muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §

[Säädösteksti kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

Muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 17 §

[Säädösteksti kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

3. Rajoitukset pikaluottojen kokonaiskuluille

Lisätään kuluttajansuojalakiin (38/1978) 7 lukuun uusi 17 a §

17 a §. Pikaluottokustannusten enimmäismäärä. Kuluttajalta saa laina-ajaltaan alle [kuuden] kuukauden pituisesta ja lainapääomaltaan alle [1000] euron määräisestä muusta kuin hyödykesidonnaisesta luotosta periä luottosuhteen aikana korkoina ja kuluina yhteensä määrän, joka vastaa korkeintaan 30 prosenttia lainapääomasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun luoton luottokustannus on ilmoitettava luoton määrän sisältävässä markkinoinnissa, hakemuksissa ja sopimusehdoissa. Kuluttajalta ei saa periä muita luottosuhteen aikaisia kuluja, eikä markkinoida lisämaksullisia palveluja ennen luoton eräpäivää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun luottoon liittyvät perintäkulut saavat olla enintään 50 prosenttia alkuperäisen lainapääoman ja luottokustannusten yhteenlasketusta määrästä lisättynä mahdollisilla viranomaiskustannuksilla.

Perustelut. Säännöksessä rajoitettaisiin pikaluotoista perittäviä korkoja ja kustannuksia sekä lisättäisiin pikaluottoihin liittyvien kustannusten läpinäkyvyyttä. Säännös ei koskisi yli kuuden kuukauden luottoja, yli 1000 euron luottoja eikä hyödykesidonnaisia luottoja. Koron käyttäminen lyhytaikaisten luottojen kustannusten arvioinnissa ei ole toimintaan liittyvien luoton määrään ja luottoaikaan suhteutettuna korkeiden kiinteiden kulujen takia mahdollista. Korkeimman hyväksyttävän koron sijasta säännöksessä rajoitetaan kertaluotosta perittävien korkojen ja kulujen määrää siten, että rajoitus asetetaan suhteessa myönnettävän luoton pääomaan. Tällainen rajoitus yhtäältä poistaa markkinoilta kalleimmat luotot mutta toisaalta mahdollistaa pienlainojen tarjonnan jatkumisen. Koska säännös tarkoittaisi kalleimpien luottojen poistumista markkinoilta, se rajoittaisi jossakin määrin luottojen tarjontaa sellaisille kuluttajille, jotka eivät mahdollisesti saisi muunlaista luottoa.

Säännöksessä kiellettäisiin myös perimästä mitään muita luottosuhteen aikaisia kustannuksia asiakkaalta kuin luottosopimusta tehtäessä ilmoitettu kertakustannus. Tarkoituksena on estää maksullisten eräpäivän siirtojen käyttäminen sekä kaikkien muidenkin kuluttajan kannalta vaikeasti arvioitavien kustannusten periminen kuluttajalta. Kuluttajalta saisi periä kustannuksia vain esimerkiksi sellaisesta eräpäivän siirtämisestä, josta sovitaan aidosti luottosuhteen alkamisen jälkeen ja jossa aloitteentekijä olisi kuluttaja. Syynä tällaiseen eräpäivän siirtoon voisi olla esimerkiksi kuluttajan työttömyydestä johtuva kyvyttömyys maksaa lainaa takaisin. Samalla kiellettäisiin maksullisten eräpäivän siirtojen markkinointi. Toisaalta säännös takaisi sen, että kuluttaja saisi heti luottosuhteen alussa tietää yhden hinnan, jonka hän maksaa lainasta.

Säännöksen 2 momentissa rajoitettaisiin sallitut perintäkulut korkeintaan puoleen alkuperäisen lainapääoman ja luottokustannusten yhteismäärästä. Tämän määrän lisäksi perintäkuluihin saisi lisätä viranomaiskustannukset. Säännöksellä rajoitettaisiin kulutusluotosta aiheutuvia perintäkuluja sekä luotaisiin eräänlainen vakuutus sille, että luottokustannukset eivät voi ylittää luottosopimusta tehtäessä tiedossa olevaa ja helposti ennalta arvioitavaa määrää. Säännöksellä voitaisiin myös rajoittaa mahdollisia väärinkäytöksiä, joissa pienlainoja koskeva liiketoiminta perustuisi perintäkustannusten kerryttämiseen varsinaisen luottotoiminnan sijasta. Säännös ei vaikuttaisi muualla lainsäädännössä, kuten laissa saatavien perinnästä

(513/1995) asetettujen perintätoimintaa koskevien maksujen ja tariffien noudattamiseen. Tällaiset maksut ja tariffit tulisivat noudatettavaksi momentissa tarkoitetun ehdottoman kulukaton lisäksi.

Pykälän säännökset tarkoittaisivat sitä, että pienlainoista kuluttajalle aiheutuvat kustannukset olisivat rajoitettuja ja erittäin hyvin ennakoitavissa. Säännökset poistaisivat myös mahdollisuuden harjoittaa epäasiallista pienluottotoimintaa. Toisaalta säännökset mahdollistaisivat suhteellisen edullisten kertaluottojen tarjoamisen niitä tarvitseville kuluttajille. Rajoitus ei koskisi hyödykesidonnaisia luottoja, koska työryhmän tarkoituksena ei ole muuttaa hyödykekaupan ja siihen liittyvän luottojen hinnoittelua.

Esimerkkilaskelma: Kolmen kuukauden laina-ajalla olevasta 200 euron pikaluotosta voi periä korkeintaan 60 euroa palkkiota. Palkkio on ilmoitettava euromääräisenä luottosopimuksessa ja kaikessa luottomäärän sisältävässä markkinoinnissa. Mitään muita kustannuksia ei voida periä, mukaan lukien tekstiviestikulut, eräpäivän siirrot (ellei tästä sovittu myöhemmin asiakkaan aloitteesta erikseen) yms. Jos lainaa ei makseta, kaikki vapaaehtoisen perinnän ja oikeudellisen perinnän kustannukset voivat olla korkeintaan yhteensä 130 euroa lisättynä mahdollisilla viranomaiskuluilla.

4. Muuta

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

[Säädöstekstit kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

Laki korkolain 2 §:n muuttamisesta

[Säädöstekstit kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

Oikeusministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 c §:ssä tarkoitetuissa asioissa annetun asetuksen 3 §:n muuttamisesta.

[Säädöstekstit kuten työryhmän mietintöluonnoksessa]

5. Muut muutokset

Poistetaan ehdotettu kielto myöntää alle 100 euron suuruisia kertaluottoja. Näiden luottojen osuus on pienlainoista noin 20 % ja takaisinmaksukäyttäytyminen on kaikkein parasta. Velkaneuvojat totesivat 8.3.2012 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa, ettei näistä luotoista aiheudu ongelmia. Yllä ehdotettavat muutokset rajoittaisivat pienistä luotoista perittäviä kuluja ja perintäkuluja, joten pieneen lainapääomaan nähden suurista kustannuksista mahdollisesti aiheutuvat ongelmat tulevat pääosin hoidettua.

Poistetaan ehdotettu KSL 7:17 a sellaisena kuin se on työryhmän ehdotuksessa.

Arvioidaan muitakin muutoksia, kuten saatavien suoraa ulosottokelpoisuutta sekä AVI:lle suoritettavaa valvontamaksua, jonka tuottamat tulot korvamerkittäisiin valvonnan kehittämiseen

Kehitetään alan itsesääntelyä. Pienlainayhdistyksen jäsenten yhteenlaskettu markkinaosuus on 77 prosenttia, joten itsesääntely toimisi puhtaana itsesääntelynä. Toisaalta olisi teknisesti mahdollista laissa edellyttää, että kaikki AVIin rekisteröityvät toimijat sitoutuisivat noudattamaan itsesääntelyä ja mahdollisen itsesääntelyelimen ratkaisuja.

Perustettaisiin myös www.kuluttajaluotto.fi sivusto, joiden sisältö hyväksytetään Kuluttajavirastolla. Sivujen kautta saa tietoa mm. asiakkaan oikeuksista ja lain mukaisista velvoitteista. Sieltä myös pystyy hakemaan itselleen omaehtoisen lainakiellon ja markkinointikiellon, jotka ovat poistettavissa kiellon haun yhteydessä valitulla viiveellä (esim. 1- 3kk poistopyynnöstä). Tämä ehkäisee myös väärinkäytöksiä ja poistaa mahdollisuuden painostaa toinen kuluttaja velkaantumaan.

Työryhmän ehdotus:
Alin mahd. hinta
todell. Vuosikoron mukaan.

*Luoton ja luottokustannusten yhteismäärä, kun luoton **todellinen vuosikorko on 36%** ja luotto maksetaan takaisin yhdessä erässä*

Lainapo.	Laina-aika (vrk)		
€	14	30	60
100	101,18	102,55	105,18
200	202,31	204,99	209,94

Nykyinen hintataso:
keskimäärin alalla

Lainapo.	Laina-aika (vrk)		
€	14	30	60
100	120	123	125
	11497,60 %	1253,83 %	297,67 %
200	240	248	250
	11497,60 %	1399,08 %	297,67 %

Todellinen vuosikorko

Todellinen vuosikorko

*Luoton ja luottokustannusten yhteismäärä, kun luoton **todellinen vuosikorko on 50%** ja luotto maksetaan takaisin yhdessä erässä*

Lainapo.	Laina-aika (vrk)		
€	14	30	60
100	101,56	103,38	106,89
200	202,9	206,54	213,54

Todellinen vuosikorko 50%

Lausuma Pikaluotto 2011 –työryhmän mietintöön

Pikaluotto 2011 –työryhmän keskeisimmät ehdotukset koskevat pieniin luottoihin kohdistuvaa hintasääntelyä. Työryhmä on päättänyt kannattamaan mallia, jossa luoton todellinen vuosikorko ei saisi ylittää tiettyä rajaa, joka olisi korkolaissa tarkoitettu viitekorko lisättynä [35–49] prosenttiyksiköllä. Ehdotettu kuluttajansuojalain 7 luvun 17a §:n säännös kohdistuisi alle 1000 euron määräisiin, muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin.

Työryhmän tehtävänä on ollut muun muassa valmistella ehdotus pikaluottojen tarjontaoikeuden rajoittamiseksi tavalla, joka ei kohtuuttomasti vaikeuta pienten luottojen saatavuutta yleisesti. Työryhmän tiukasta aikataulusta johtuen on ollut mahdollisuus tehdä ainoastaan alustava arvio ehdotuksen vaikutuksista muihin tarjolla oleviin kulutusluottotuotteisiin kuin pikaluottoihin. Jotta edellä mainittu työryhmän tavoite toteutuisi, Finanssialan Keskusliitto esittää, että jatkovalmistelussa ehdotusten vaikutuksia pyritään selvittämään vielä entistä tarkemmin kaikkien sääntelyyn piiriin tulevien pienten luottojen osalta.

Tuomas Majuri

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-259-190-6 (nid.)
ISBN 978-952-259-191-3 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi